

ἀσκήσι, ἡ ἴδια εἰλικρίνεια εἶναι πού ἀφίνει τὴν ψυχὴ μονάχα ἀσυγκίνητη, δίχως συνάμα καὶ νὰ τὴν ἀγαναχτῇ ἐκεῖ πού σκοτινιάζει σὰν τὴ μίνα τοῦ Ἐρημόκαστρου, ἡ βαραίνει ἀχώνευτα σὰν τὰ ξυλο κέρατα τοῦ Καραβίου. Τὸ αἰσθημα πού ἔχει τῆς ζωῆς ὁ ποιητής, εἴτε ἀφελὲς καὶ μάργαρο εἰν' αὐτὸ σὰν τὸ νερὸ τῆς βρύσης, εἴτε ἀνήσυχο καὶ ἀόριστο σὰ σύγνεφο χινοπωριάτικο, εἴτε πετάει ἀνάλαφρο καὶ κέρινο, εἴτε σέρνεται βαρὺ στὴν ξεραῖλα σὰν ἀρω στημένος κόρκακας, στὸ βάθος του ἔχει ὡς τόσο κά- πια ἀφέλεια καὶ τίς δυὸ φορές. Εἶναι δικό του τοῦ ποιητῆ, ἡ ζωντανὸ εἶναι καὶ ζημένο, ἡ μουχινι σμένο καὶ θολὸ ἀπ' τὴ θολή καὶ ἀπληρὴ σκέψη του. Ποιητικὴ ἀδυναμία θὰ τὴν πῶ ἐγὼ τὴ στερεὴ περί- σταση, ὅμως μιὰ ἀδυναμία ἐμολογημένη ἀπὸ τὴν ἴδια δύναμη τοῦ ποιητῆ νὰ μὴν ποζάρῃ καὶ νὰ μὴ στολίζεται μὲ ξένα μπιγλιμπιδία. Αὐτὸ εἶναι πού συμπαθεῖ κανεὶς στὸ Βλαχογιάννη καὶ ἐκεῖ ἀκόμα πού ἡ τέχνη του δὲν ἱκανοποιεῖ. Ἡ τὰ «Κουδοῦ νια» τοῦ καὶ τοὺς «Ἐκάτης ἔρωτες» διαβάζει, ἡ τὸ «Στοιχειὸ» καὶ τὴν «Κατάρτα τοῦ πατέρα».

*

Εἶπα πὼς ἡ «Πληρωμὴ ἡ τὸ παραμῦθι τοῦ βο- σκού καὶ τοῦ λύκου» εἶναι ὁ σταθμὸς στὸ πέρασμα τῆς τέχνης τοῦ Βλαχογιάννη ἀπ' τὴν καθάρια πα- ράσταση τῆς ζωῆς στὴ σκοτινὴ καὶ τὴ συμβολικὴ τῆς. Ποιὸς εἶν' ὁ λόγος πού ἡ ἀντάρα τοῦ συμβο- λισμοῦ ἔθηκε ἐδάφος καὶ ἀπλώθηκε καὶ στὴ δική μας τέχνη δὲν εἶν' ὁ τόπος ἐδῶ νὰ ζηταστῇ πλατύτερα. Ἄλλοι, καὶ ἐγὼ μαζί τους, ἄλλοτε τάποδοσαν στὸν πειρασμὸ τοῦ «Mercure de France». Τὸ πα- ράξενο, ἡ μάλλον τὸ φυσικόν, εἶναι περισσότερο πὼς ἐκεῖνοι, πού στὴν ἀρχὴ ἀγρίεψαν πὺς πολὺ μὲ τὰ καινὰ δαιμόνια, κόλλησαν σιγὰ σιγὰ στὰ δίχτυα τους. Μοῦ φτάνει νὰναφέρω τὸν Καμπύση, πού πο- λεμώντας τα στὸ γαλλικὸ κομψὸ τους ντύσιμο, τὰμπάζε σὺνῳρα μὲ τὸ γερμανικὸ χοντρόκομά τους, ἡ τὸν Καρκαβίτσα, πού χρωσάει σ' αὐτὰ ἕνα ἀπ' τὰ καλὰ διηγήματα τῆς στερεῆς του φάσης, τὸ «Κόνισμα», καὶ τὴν ἀλληγορικὴ ἀμαρτία τοῦ «Ἀρχαιολόγου». Ἀλλὰ τὸ πὺς παράξενο εἶναι τὸ πὼς πρὶν ἀκόμα κáμουν πλατιά τὸ θέμα τους ὁ Mercure de France καὶ οἱ ὑπεράνθρωποι καὶ τὰ ὑπερπέραν, ὁ Βλαχογιάννης ἐκλείσει τὰ μάγια τους στὴν «Πληρωμὴ τοῦ ἡ τὸ παραμῦθι τοῦ βοσκού καὶ τοῦ λύκου». Ὅσο θυμούμαι, οὔτε τότε μπό- ρεσα, οὔτε τώρα μπορῶ νὰ πιάσω τὸ βαθύτερο

νόημα τοῦ. Ἴσως δικό μου ὑστέρημα, ὅμως ἀπὸ τότε ἔχετε γειὰ βαβούλες καὶ θειακούλες μὲ συγι- νήσεις ζωντανές, Κήττες μὲ χλωρὲς ἀγάπες, Κώστα Λυκοκάπιδες, Μήτρο Λαβίδες μὲ ἀνθρωπινὰ αἰσθη- ματα καὶ Μόρφες καὶ Λεμονιὲς χτυπημένες ἀπὸ Μοῖρες ἀνθρώπινες καὶ νοητές. Ἔχετε γειὰ δηλαδὴ ὄντα μὲ σάρκα καὶ αἷμα, ἔχε γειὰ ζωὴ πραγμα- τική, ἀθάνατη καὶ αἰώνια στᾶλλαμά σου καὶ φέρτε- τα νὰ τὰρμέζουμε ζωτικὰ συμβολικὰ πλατάνια καὶ βρύσες ἱσκιωμένες καὶ στοιχειὰ καὶ καραβία ἀπό- κοσμα καὶ παράκλητοι καὶ ἱσκιὸι ἀνθρώπων καὶ φαν- τασματα ζῶν ἀπόκρυφα καὶ μυστικά, μὰ σὺνῳρα στρηφὰ καὶ ἀπιαστα στὸ νοῦ ἡ στὸ αἰσθημα, μὲ ὅλο τὸ κλειδί τοῦ τρόπου τῆς δημιουργίας τοῦ πού μας δίνει στίς σκιερώσεις τοῦ ὁ ποιητῆς. Μόνο πὼς δὲ θυμῶναι κανεὶς μ' αὐτὸν τὸν ποιητῆ. Κοντὰ στὸ λόγο, πού εἶπα παραπάνω, εἶναι τὸ ὁλοένα μέστωμα τῆς ἐκφράσης καὶ τῆς μορφῆς, τὸ φούντωμα καὶ τὸ κρυστάλλωμα τῆς γλώσσας μ' ἕναν τρόπο συνει- δητό, γεμάτο χυμὸ καὶ ξέχειλο ἀπὸ πλούτο, στο- χαστικὰ μεταχειρισμένο.

Μὰ ἂν κανέναν δὲ θυμῶναι, ὡς τόσο θλίβε-ται, μὴ μπορῶντας νὰ χαρεῖ πλήρως καὶ ἀκέρως ἕναν τόσο πλούτο, στενοχωριέται βλέποντας μιὰ τέτλια ἀνθο- βολὴ νὰ τινάζη στὸ τέλος καὶ στὸ σύνολο, νὰ σβῇ σὲ φουσκάλιδα σκοτινὴ, νάφινη στὴν ψυχὴ ἕνα ξε- σκιδι θολοῦ σύγνεφου, ἕνα αἰνίγμα καὶ ἕνα μυστή- ριο ἀντιποιητικόν, ἡ νὰ ξεγυμνῶνται σὲ μιὰ πεζό- τηρ ἀλληγορία. Ἔτσι μαζί μὲ τὸ ποιητικὸ νόη- μα τοῦ «Στοιχειοῦ» ἡ τοῦ «Καραβίου», πού μας ξεφεύγει, λυώνει καὶ θαμπώνεται στὸ πνεῦμα μας ἡ ζωὴ καὶ δυνατὴ ἐντύπωση ἀπὸ μέρη καὶ σιγ- μές, πού θέλησαν νὰγγίξουν τὴν ψυχὴ μας μὲ κάτι- τις ἀνεύρετο ἀποκάτου ἀπὸ τὰ πράγματα, νὰ τῆς δόσουν ἕνα ἀντιλήρημα ἄλλης ζωῆς βαθύτε- ρης κάτω ἀπ' τὴ γνώριμη μορφὴ τῆς, ἀλλ' ὅμως δὲν μποροῦν νὰ δόσουν τὸ κυριότερο γιὰ ἕνα καλλι- τέχνημα, μιὰ ἀντικειμενικὴ μορφὴ ἔστω τῆς βαθύτε- ρης αὐτῆς ζωῆς, ἕνα συναίσθημα ἔστω καὶ ξέμακρο αὐτοῦ τάνεύρετου κάτω ἀπ' τὰ πράγματα. Κι ὅταν δὲ μας τὸ δίνει αὐτὸ ὁ ποιητής, θὰ προτιμούμε νὰ μὴν τὸ καταπιάνεται. Δὲ θέλω νὰ ξετάσω ἐδῶ, ἂν τὰ κότσα τοῦ ποιητῆ τοῦ «Καραβίου» τὸ λέν γιὰ ἕνα τέτλιο κατάπιασμα, ἡ ἡ ἀφορμὴ πού ἀστο- χεῖ ὁ καλλιτεχνικὸς σκοπὸς τοῦ εἶναι μοναχὰ ἡ φύση τῶν ἀλληγοριῶν καὶ τῶν συμβόλων. Ὁ ἴδιος ποιητῆς μοῦ δίνει ἐμὲ κάπιο κρυφὸ κάτω ἀπ' τὰ

πράγματα καὶ τὰ φαινόμενα, μιὰ ἀχίνα ἀλθθειας καὶ ζωῆς μὲ τὸν ἀνατριχιαστικὸ τὸ θάνατο τῆς Μόρφης, μὲ τὸ θαμὸ τῆς θειακούλας μὲς τὰ χιό- νια, μὲ τίς λαχτρες τῶν παιδιῶν στίς φώσες τοῦ ἐρημόκαστρου, μὲ τὰ σκαψίματα γιὰ θησαυροὺς κρυμμένους κάτω ἀπ' τὸ Λέοντα, μὲ τοὺς καημοὺς τῶν βλάχων γιὰ κυπρία κινούρια, ἀκόμα καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀπλοσὴ καὶ ἀδελία λίγο παράσταση τοῦ «Γάμου τῆς Λεμονιάς». Ἡ μὲ τὸ τεχνικὸ ψηλό- τερο καὶ σπαρταριστὸ ὀνειρικὸν τῆς φεγγαροπλά- ντης ψυχῆς τῆς Χρυσούλας στοὺς «Ἐκάτης ἔρω- τες». Γιατὶ βαθὺ δὲν εἶναι τὸ νὰ γυρεῖ ὁ ποιητῆς τάχα κρυφὰ τῆς ζωῆς καὶ νὰ πασιχίτῃ νὰ τὰ συν- κεντρώσῃ σὲ ἰδέες γενικές, μὰ τὸ νὰ περυσταλῶσῃ τὴν πραγματικότητά, ξεσκεπάζοντας μαζί τὰόρκατα ἐλατήρια πού τὴν κινεῖνε.

Μὰ ὅταν παρῇ ὁ ποιητῆς τὰ μάτια τοῦ ἀπ' τὴ ζωὴ ἕνα γύρω, ὅταν γυρεῖ μόνον νάβῃ τὸ ἀληθινὸ τάχα εἰδωλὸ τῆς μέσας του, ὅταν θελήσῃ νὰ πιάσῃ τὸ βαθύτερο τάχα ἀπεικόνισμά της, μὲ τὴ σκέψη του, ὅταν πάσῃ νάβῃ μ' αὐτὴ μονάχα τὸ μυστή- ριό τη, ὁ κίνδυνος εἶναι κοντά, ὅταν μάλιστα δὲν εἶναι δυνατὴ πολὺ αὐτὴ ἡ σκέψη. Δίχως νάνεβαίνῃ σ' ἄνωτέρα ποιητικὰ ἵππεδα, ξεδεῖν ἀδικα ἀνε- χτέμητα ποιητικὰ προσόντα στὸ καλλιτεχνικὸ ἀπο- τύπωμα μιᾶς σκοτεινῆς ἡ ἀπληρῆς σκέψης. Δὲ λέω μ' αὐτὸ πὼς ἡ σκέψη τοῦ Βλαχογιάννη μ' ἀφί- νει πάντα ἀδιάφορο ἡ ἀσυγκίνητο, πὼς, γιὰ νὰ φέρω ἕνα παραδειγμα, στὰ «Γράμματα ἀπὸ τᾶγιον ὄρες», ἡ εἰλικρίνεια καὶ βαθύτητα τῶν στοχασμῶ- του δὲ βάζουν τὰ γυαλιὰ ἄλλον πὺς λόγιων φιλο- σοφητῶν στὸν τόπο μας, μὰ ἡ ταπεινὴ μου ἀντί- ληψη εἶναι πὼς ἡ δύναμη τοῦ ποιητῆ τοῦ «Ἐκα- τῆς ἔρωτες» δὲν εἶναι ἡ σκέψη του, μὰ τὸ αἰσθημα- του. Ὅπου ἀντλεῖ μ' αὐτὸ ἀμετα ἀπ' τὴν πραγμα- τικότητα εἶναι διαλεχτὸς καὶ γνήσιος τεχνίτης. Βέβαια μιὰ πλατύτερη κίνηση ζωῆς, ὅπως μὰς ἔ- δωσε ἄλλοτε ὁ Καρκαβίτσης λ. χ., δὲ φαίνεται νάναί τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ Βλαχογιάννη. Ὅχι, γιατί οἱ μορφές του, ὅπου μὰς δίνει τέτιες, δὲν εἶναι ἀληθινὸι ἄνθρωποι ἡ τὰ περιστατικὰ πού πα- ρατακίνε δὲν εἶναι πιθανὰ. Πλήρως δὲν εἶναι μόνο πάντα καὶ τὰκέρω σὰ νὰ λείπῃ ἀπὸ τὴν ὅλη εἰ- κόνα. Ἡ λυρικὴ ἀντίληψη τοῦ κόσμου, νότα κυ- ριαρχούσα στὴν ψυχὴ του, τὸν ἐμποδίζει νὰ πιάσῃ τὴν πραγματικότητά στὸ σύνολό της, νὰ δῇ τὸν ἄνθρωπο ὅχι σὰν κατὶ μονωμένο, μὰ σὰν ἕνα μέρος

ΤΑ ΣΗΜΕΡΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Τώρα πού ἀπεφάσισα νὰ δημοσιεύσω τὸ μονό- πρακτο γεγόνος πού παίχθηκε τελευταῖα στὸ θέα- τρο τῆς Κυβέλης μὲ τὴν τίτλο «Τὰ σημερινὰ τὰ χρόνια», ἐθεώρησα καθήκόν μου νὰ πῶ καὶ μερικὰ πράγματα γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ καὶ γιατί τὴ γράφω ἔτσι καὶ ὅχι σύμφωνα με τοὺς συνειθισμένους τύ- πους καὶ κανόνες τοῦ θεάτρου, ὅπως θέλησαν νὰ μοῦ παρατηρήσουν μερικοὶ φίλοι μου.

Γιὰ νὰ δώσω ὅμως ὠρισμένη μορφὴ σ' αὐτὰ πού θὰ πῶ παρακάτω, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἐξηγήσω πρῶτα ἀπ' ὅλα πὼς ἀντιλαμβάνομαι τὸ θέατρο καὶ πὼς τὸ φαντάζομαι ὅτι πρέπει νὰ εἶναι.

Δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ἐννοήσῃ πὼς τὸ θέατρο μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπλῶς διχαστέασις μερικῶν νοικο- κυριῶν καὶ νὰ ἐπιδίδεται ἔτσι μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ καὶ στὸ λαόν, πού παρακολουθεῖ τὴν παράστασιν. Διότι ἄδικα κόπτονται καὶ χτυποῦνται ὅτι ὁ λαὸς

τὸ θέλει τέτλιο. Ὅχι! Τὸ κοινὸ δικὸν τοῦ γνώμη δὲν ἔχει ποτὲ, δὲν γίνεται ποτὲ κριτὴς ἐνὸς ἔργου. Παρακολουθεῖ μονάχα τὸ θεατρικὸ ἔργο καὶ ἂν τοῦ ἀρέσῃ χειροκροτῇ, ἂν ὅχι τὸ μαζιλαρώνει. Τὸ λαὸ τὸν ὀδηγοῦνε μερικοὶ ἐπίλεκτοι καὶ τοῦ μορῶνουν τὴ γνώμη του καὶ τὴν φανατίζουν σὲ τέτλιο βαθμό, πού, ἂν θελήσῃ κανεὶς κατόπι νὰ καταρρίψῃ τὰ εἰ- δωλα πού ἀγάπησε, ἀγριεύει καὶ χτυπᾷ κατὰέ- φχα τοὺς βέβηλους. Ἀποδείξις αὐτοῦ εἶναι, ὅτι τὰ μεγαλείτερα θέατρα τῆς Εὐρώπης ἔχουν συστημα- τοποιημένη κλάκα δηλ. ὁλόκληρο μικρὸ στρατιδίο σκορπισμένον στὴ σάλα τοῦ θεάτρου, τὸ ὁποῖο, ἅμα δοθῇ τὸ σύνθημα ἀπὸ τὸν ἀρχηγόν, χειροκροτᾷ τὰ ὠρισμένα ἀπὸ πρὶν μέρη καὶ παρατῆρει μαζί του καὶ τὸ κοινόν. Τὸ ἴδιο θὰ συμβῇ καὶ ἐδῶ. Ἄν βάλῃ κα- νεὶς μερικοὺς τέτιους καὶ τὰ δικὰ μας θέατρα. Δηλ. θὰ ἴδοιμε τὸ κοινὸ νὰ παρασυρῇ ἐπίσης καὶ νὰ χειροκροτήσῃ, ὅπου θέλουμε ἐμεῖς καὶ ὅχι ὅπου θέλει ἐκεῖνο. Ἄν ὅμως τὸ ἀρήτουμε στὸ γούττο- του, θὰ εὐχαριστηθῇ μονάχα σ' ἐκεῖνο πού συνήθισε καὶ καταλαβαίνει (γι' αὐτὸ τοῦ ἀρέσουν καὶ τὰ τραγουδιὰ) ὅπως γίνεται σήμερον. Ἄν δὲ πάλι τὸ πᾶρουν μερικοὶ ἐπίλεκτοι καὶ τὸ ὀδηγήσουν καὶ τοῦ δώσουν σιγὰ σιγὰ νὰ καταλαβῇ καὶ ὕψη

λότερα ἔργα, θὰ τὸ ἴδοιμε τοτε ν' ἀνεβαίνῃ μαζί του καὶ νὰ εὐχαριστεῖται καὶ στὰ ἀληθινὰ καὶ μεγάλα ἔργα τῆς Τέχνης, τὰ ὁποῖα μὲ τὸν καιρὸ θὰ τοῦ ἐπιδελθοῦν καὶ θὰ τοῦ γίνουν πρὶς εὐκολονόητα, ἀπὸ κάθε ἄλλο, διότι τίς περισσότερες φορές τὸ με- γαλιτὸ τους ἔγκειται στὴν ἀπλότητά τους.

Γι' αὐτὸ εἶπα παραπάνω ὅτι δὲν μπορεῖ σ' ἄλλῃ καὶ νὰ καταλάβῃ, πὼς τὸ θέατρο θεωρεῖται ἀπομερικὸς διατεκτασθ κλπ. Ἀναμνήματα πού μὰς τὰ εἶπαν καὶ μὰς τὰ λένε κάθε μέρα πολλοὶ καὶ διάφοροι...

Πάντα ἐθεώρησα τὸ θέατρο καὶ τὸ θεωρῶ ὡς τὸ μοναδικὸ καὶ μεγάλο βιβλίον τῆς ζωῆς δηλ. ἀπ' ἐκεῖνα τὰ βιβλία, ὅπου πρέπει κάθε θεατῆς νὰ βρεῖ- σκῇ ἢ τὰ ἐφόδια πού τοῦ χρειάζονται γιὰ νὰ ζήσῃ. Καὶ γι' αὐτὸ, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἕνα ὀρε- ματικὸ ἔργο πρέπει ἀναπόφευκτα νὰ εἶναι μιὰ φέτα τῆς ζωῆς βαλμένη στὴ Σκηνή. Δυστυχῶς στὸν τόπο τὸ δικὸν μὰς δὲ βλέπω πωθεννα, κανέναν (πάντα γενικῶς δηλῶ) νὰ εἰδῇ προτῆς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴν ἀρχὴ νὰ γράψῃ ἔργο ἀληθινὸν γιὰ τὸ θέατρο. Ὅλοι ἡ σχεδὸν ὅλοι παρακολουθοῦνε τὴν ἐξέλιξιν τοῦ θεάτρου μὰς καὶ σύμφωνα μὲ τὴν μόδα κελθούνται καὶ φτύνουν μὲ

τοῦ γύρω του. Δι' θέλω μ' αὐτὸ νὰ ψέξω τὴν ποιητικὴν ὑπόστασιν τοῦ Βλαχογιάνη. Ἡ λυρική του φύσις ἴσως νὰ τοῦ δῶναι πλεονεκτήματα κ' ἐντάσεις ἀλλοῦ ποῦ ἄλλοι ἀντικειμενικότεροὶ τοῦ ὑπεροῦν. Καθένας εἶναι καθὼς πλάστηκε, φτάνει μονάχα νὰ μὴ θέλῃ νὰ ὑψώσῃ τὰ ὑστερήματα τοῦ σὲ προτερήματα καὶ σὲ ποιητικὸ κανόνα. Τὸ λυρικὸ στοιχεῖο κταντίνει τὸ συχνότερον ἐνὰ βάρος σ' ἄλλα εἶδη τέχνης, ὅταν ὁ λυρικός, περνώντας σ' αὐτά, δὲν καταρθάνει νὰ τὸ ξεφορτωθῇ. Κι ὁ Βλαχογιάνης αὐτὸ τὸ καταρθώνει. Μὲ ὅλο τὸ λυρικὸ ἀντίκρουμα ποῦ ἔχει τῶν πραγμάτων ἀποφυκτικὸν του, μπορεῖ ὡς τόσο καὶ ἀνασκερθεῖ στὸ βάρος τὸ λυρικὸ διάχυμα ἄλλων μας, περνώντας στὸ διήγημα. Νιώθει καλὰ ἀπὸ καλλιτεχνικὴ ἰσορροπία καὶ κοντὰ σ' αὐτὸ ἔχει καὶ τὸ μεγάλο χάρισμα τῆς παρατήρησης, ἀπαραιτήτητα καὶ τὰ δύο γιὰ μιὰ πλατύτερη δημιουργίαν. Αὐτὴ βέβαια ὁ ποιητὴς τοῦ «Ἑκάτης ἔρωτες» δὲν τὴν γύρεψε, ὅμως τὰ θεήματα ἐνὶς γεροῦ αἰσθηματισμοῦ δίνει σὲ τόσα ἔργα τοῦ σ' αὐτὸ τὸν τόμον τῶν Προτυπῶν, μαρτυροῦν πῶς θὰ τὴν ἔφτανε, ἂν ἤθελε νὰ τὴν γυρίσῃ στὴν πραγματικὴν ζωὴ, ἀπόπου ἀντλείται. Ἀλλὰ σ' οὐτὴν ὁ ποιητὴς μας ἐκλείπει τὴν αἰσθημὰ τοῦ τὸ στερεὸν καὶ, γυρεύοντας στὴν τρέψη τοῦ τὸ εἰδωλὸν τῆς. Κι ἂν τὸ ἀνοίξῃ κάποιες στιγμὲς σ' ἐκείνη, εἶδε μονάχα ἕνα «Μπαρμπα Μίχα», τῆς «Αλαμπρῆς τέρνικα», μερικὰ ποιήματα, ἐπιγράμματα καὶ μύθους. Κάθε ἄλλο ἢ νὰ τὰ κατακρίνω αὐτὰ ἢ νὰ μὴν ἔχω μάλιστα ξεχωριστὴ ἀγάπη σὲ κάποιον ἀπ' τὰ ποιήματα τοῦ. Μὴ ὡς τόσο, κλείνοντας τὸν τόμον τοῦ, δὲν μπορῶ νὰ κρατηθῶ νὰ μὴ ρωτήσω: Εἶναι αὐτὴ ἡ ἐξελίξις ποῦ ἔταξε τὸ πρῶτον φάνισμα τοῦ ποιητῆ τῶν «Ἱστοριῶν», τοῦ «Γιὰ τὴν τιμὴν», τοῦ «Ἑσπερινού»; Σὲ τεχνικὴ ἐξελίξις, τὸ εἶπα παραπάνω, ὁ ποιητὴς τοῦ «Ἑκάτης ἔρωτες» δὲν ὑστέρησε, ἐλλείπει ποιητικῆς φωτιᾶς καὶ δυνάμεις καθὲς ἄλλο ἢ νὰ προδίδουν τὰ στερεὰ τοῦ ἔργου. Ἐκεῖνο ποῦ προδίδουν εἶναι τὸ κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς μας τῶν τελευταίων χρόνων: σταματήματα καὶ λίμνασμα, τρόμος ἀπὸ τὸ ζωντανόν, τὸ δροσρὸ καὶ τὸ κινούμενον. Φαινόμενο παροδικὸ ποῦ ἔχει τοὺς λόγους καὶ τίς ἀφορμὰς τοῦ. Δι' θέλω ἐδῶ νὰ τὰ γυρέψω: θέλω μονάχα ἀνακαλύψαντες στὸ νοῦ τίς ὥραις ζωντανῆς σελίδας τοῦ βιβλίου τοῦ Βλαχογιάνη, κρατώντας στὴν ψυχὴν μὲ σεβασμὸ καὶ ἀγάπην ὅ,τι ἀρμονικὸ καὶ ποιητικὸ φεγγαροβάλλει σ' αὐτό,

σφίγγοντας θερμὰ τὸ τίμιο χεῖρ τοῦ ξεχωριστοῦ ποιητῆ καὶ φίλου, μὴ καὶ γυρνώντας σὺν ὅρῳ στὰν τίθετα ἀπρογίγνια τὴν πλῶρη τοῦ ποιητικοῦ του κρηθριοῦ νὰ ψιθυρίσω μαζί με τὴν μελωδικὴν του Μούσαν:

Ἀκούς, τὰ δόντια τρίχει
κοντὰ μας μὰ φοβέρα
μ' ἀπ' τὸν ἀνδρὸν αἰθέρα
στὰ μέτωπα ροδίζει
ζωῆς ἡμέρα!

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΤΗΣ *)

Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἀθῆναις ποῦ ἀνοίξε στὰ 1837 εἶταν ἀπὸ μιᾶς καὶ ἀρχῆς καὶ μνήσκαι ἴσαμε σήμερα τὸ κέντρο καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Λογιοτατισμοῦ. Καθηγητὴς τοῦ χρημάτων γιὰ κάμποσον καιρὸ καὶ ὁ Ἀλέξ. Ραγκαβῆς, ὁ γνωστότερος καὶ φανατικώτερος πρόμαχος τοῦ κλασικισμοῦ, ἀντράς με γερὴ μόρφωση καὶ με περιστάσεις γνώσεως. Ἀξιωματικὸς καὶ διπλωμάτης, καταγινόντων σύγκαιρα σὲ φιλολογικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ μελέτες καὶ πλούτισε τὴν φιλολογίαν τοῦ ἔθνους τοῦ ὅχι μοναχὰ με μετὰφρασας ξένων ἀριστουργημάτων, μὴ καὶ με πρωτότυπα ἔργα σὲ ὅλα τὰ εἶδη τῆς ποίησης. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ραγκαβῆς στεκότουνα κάτου ἀπὸ τὸ γήτεμα μιᾶς ἀποκλειστικῆς γλωσσικῆς φόρμας κ' εἶτανε πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀλόγιος, με ὅλα τοῦ τὰ ποιητικὰ χαρίσματα δὲν μπόρεσε νὰ γίνῃ ἐθνικὸς ποιητὴς. Μόνον σὲ μερικὰ τοῦ ποιήματα ἐνώνει τὴν ζωντανίαν τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ με τὴν φιλολογικὴν τέχνην, μὴ δυστυχῶς δὲν προχώρησε καὶ πολὺ σ' αὐτόνε τὸ δρόμο.

Ἡ σχολαστικὴ καὶ τεχνητὴ γλώσσα ξεδιήθη με τὸ σκληρότερον τρόπο τὸ δράμα. Καὶ γιὰ τοὺς σημερινούς Ἕλληνας δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πὺς τοὺς λείπει τὸ δραματικὸν χάρισμα. Κι αὐτὰ ἀκόμα τὰ δημοτικὰ τοὺς τραγουδία, διαλογικὰ εἶναι τὰ περισσότερα. Ὡστόσο γλώσσα τεχνητὴ μόνον

*) Die Literatur unter der Herrschaft der Schriftsprache. Τὸ Δ' κεφάλαιον ἐπὶ τῇ μελέτῃ τοῦ καθηγητῆ κ. Α. Thumb «Die Neugriechische Literatur». Βλέπε καὶ παραμυθὸν φύλλον τοῦ «Νουμά».

δράμα τεχνητὸ εἶναι ἱκανὴ νὰ δημιουργήτῃ, καὶ ὅχι ζωντανὸ δράμα. Ὅσο ὥραία βραὶ παθητικὰ καὶ ἂν εἶναι ἕνα ἔργο σ' αὐτὴ τὴν γλώσσᾳ γραμμένο, ὅσο μεγάλη καὶ ἂν εἶνε ἡ δραματικὴ του πνοή, μνήσκαι πάντα δίχως ψυχὴν. Οὔτε οἱ Ραγκαβῆδες (πχτέρης καὶ γιὰς), οὔτε ὁ Δ. Βερναρδάκης δημιουργήσαν ἐθνικὸν δράμα, ὅσο καὶ ἂ συνερπάζουν τὰ θέματα ποῦ καταπιάνονται. Τουλᾶχιστο μιὰ ντουζίνα δράματα βγαίνουν τὴν χρονίαν σὲ ποιητικούς διαγωνισμούς, μὴ ἡ ποιότης δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν ποσότην.

Ἀντικρὺ στὶς τραγωδίας τοῦ Ραγκαβῆ με τὸ ἄχαρο κ' ἐπιδειχτικὸν μεγαλεῖο στέκουται σὲ δροσρὴν ἀντίθεση μερικῆς κωμωδίας. Ἐδῶ μπορεῖ νὰ καλεῖται πρὸς λεύτερον ἡ φύσις. Καὶ εἶναι χαρακτηριστικώτατον ὅτι ἀκριβῶς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα προμηθεύει τὸ ὕλικόν γιὰ κωμωδίας. Ὅπως ὁ Ρ. Νερουλὸς στὰ «Κορακιστικά», εἶσι καὶ ὁ Δ. Βυζάντιος στὴν κωμωδίαν τοῦ «Βαβυλωνίαν» διάλεξε αὐτὸ τὸ θέμα με κύριον πρόσωπον τὸ Λογιώτατον.

Ὅση σπουδαιότητα καὶ ἂν ἔχει γιὰ τὴν δραματικὴν δημιουργίαν μιὰ ζωντανὴ γλώσσα, δὲ φτάνει καὶ μοναχὴ τῆς γιὰ νὰ σικρῶσαι δράμα. Γιατὶ καὶ ἡ συγκαιρίτικη κίνησις ποῦ θὰ ξετάσσουμε παρακάτω δὲν ἔχει ἀκόμα νὰ δείξῃ κανένα μεγάλο της κατόρθωμα. Οἱ δραματικῆς δοκιμαίαι τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Ἐφταλιώτη εἶναι ἐσωτερικὰ ἀκριβῶς ἐνδιαφέρουσες μὴ μόνον ἀφίνουσι δραματικὴν ἐντύπωση. Ὁ Ἐφταλιώτης με τὸ «Βουρκολλίαν» ἔκαμε τὴν ἀξιοπαρατήρητον δικαίαν νὰ βγάλῃ ἀπὸ δημοτικὸν τραγουδὶ δράμα. Μὴ ἡ ὑπόθεσις τραγωδιμένη σὲ μακρὸς χάνει σημαντικὰ στὴν σφοδρότητα τῆς ἐπίδρασης. Ὅλα ὅσα ἀπαιτοῦνται γιὰ ἕνα δραματικὸν ποιητὴν τὰ εἶχει ὁ λιγώζους καὶ μεγαλοπροϊκτιστὸς Γιάννης Καμπύσης. Σὲ μερικὰ τοῦ δράματτα («Φάρσα τῆς ζωῆς», «Μίς Ἀννα Κούρλε», «Οἱ Κούρδοι») ζουγραφίζει κατὰ τὴν τεχνολογίαν τοῦ Ἰψὲν τὴν Ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν. Ὅσον τοῦ δραματοποιημένου παραμυθιοῦ («Τὸ δαχτυλίδι τῆς μάνας») εἶναι ἐπηρασμένος ἀπὸ τὸ Χάουπμαν. Στὴν Καμπύση γενικὰ ξεχωρίζεται ξένη καὶ μάλιστα Γερμανικὴ ἐπίδρασις. Εἶτανε φιλογερμὸς λάτρης τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Νίτσε—φυσικὰ καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ νεώτερου συμβολισμοῦ. Ὅταν πέθανε, βρισκότουνα ἀκόμα στὸ ζετούλιγμά του. Ὡς κριτικὸς τραβοῦσε δικό του δρόμον. Μὲ τὸν Ψυχάρη καὶ τοὺς λοιπούς ὁπαδοὺς τῆς Δημοτικῆς συμφωνοῦσε μοναχὰ στὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος καὶ ὅχι καὶ στὶς ἄλλας θεωρίας τοὺς.

τὰ διάφορα θεατρικὰ τερετίπια καὶ με συνταγὰς ἔργα γιὰ παραβολογία. Κυττάζουμε τίς πρωταγωνίστριες τοῦ θεάτρου κ' ἐπὶ τὴν μπῆλιν τοῦ κόθρου τ' ἀγνῶρια καὶ ράβουν τὰ θεατρικὰ ρούχα χωρὶς νὰ παρατηρήσουν γύρω τῶν καὶ κομᾶν βραχύτερα γιὰ νὰ ἴδουν, ἂν ἡ Ζωὴ μας εἶναι μόνον τὰ ρούχα κλπ. Ἐπειτα εὐκόλο παρασκευάσαμε καὶ φθηνὴν πᾶστα γιὰ τίς φιλολογικὰς αἰτίες τοῦτοῦ: ἤσαν τὴν αἰώνιον ἔρωτα, ἀληθινὴν ἢ ψεύτικον, ἀδιάφορον. Κ' εἶσι βλέπουσι στὰ θεάτρῳ μας ἔργα ποῦ, ὡς μόνον πλοκή, ἔχουν τὴν ἔρωτα. Ἀλλ' ἀρὰ γε στὴν Ζωὴν μας, μόνον ὁ ἔρωτα ὑπάρχει... Νομίζω ὅτι, ἂν κίθουνταν κανεὶς νὰ κάμῃ μιὰ ἀληθινὴ καὶ σωστὴ στατιστικὴν σ' ὅλο τὸ Πανελλήνιον, θὰ εὗρισκε μόνον τὸ 10 τοῖς ὅλο, νὰ παθαίνεται ἀπὸ ἔρωτα, ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν ἔρωτα τὸ Μιγάλο, τὸν ψυχροπλάστη, ἐκείνον δηλ. ποῦ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον στὸ τέλειον καὶ στὴν ὑπερῶψον δόξαν τῶν θεῶν. Ἀλλ' αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐπίλεκτοι καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκην νὰ τοὺς ὑμνήσουμε ἐμεῖς, ἀπὸ τοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἡ Ζωὴ τοῦ: ἡ Μεγάλη. Μὰς μένει λοιπὸν 90 ὅλο κόσμος, ὁ ὁποῖος καθημερινῶς περπατεῖ: καὶ κουτοῦ ζεῖ στὰ σημερινὰ τὰ χροῖνα. Ἀμὰ σταθερῶς μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ πρῶτον ὡς τὸ βράδον ἢ καὶ μὴν ὅρα σὲ

καμιά γωνίαν ἐνὶς δρόμου καὶ προσέξουμε καλὰ σ' ὅλους ποῦ θὰ περάσιν ἀπὸ μπροστὰ μας, θὰ τοὺς δοῦμε ὅλους νῆχουν κρυμμένην τὴν δυστυχίαν, κάτι ἀπὸ τὴν μάσκα ποῦ φοροῦν. Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, λοιπὸν, νομίζω, ὅτι ἕνας συγγραφεὺς πρέπει νὰ πᾶρῃ καὶ νὰ τοὺς βάλῃ στὴν σκηνὴν καὶ νὰ μᾶς τοὺς γνωρίσῃ. ὅπως σὲ καὶ καὶ καὶ βγάλῃ τὴν μάσκα τοῦ: οἱ μακαρωμένοι γιὰ νὰ τοὺς γνωρίσουμε. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι καθὲς μέρα τοῦ βλέπουσι, ἀλλὰ ποτὲ ποτὲ δὲν τοὺς προσέξουσιν. Κάθε μέρα μιλοῦμε γιὰ τὴν δυστυχίαν μας, ποῦ δημιουργήσαμε μοναχοὶ μας στὸν ἐαυτόν μας, ἀλλὰ καὶ καθὲς μέρα τὴν ξεχνοῦμε καὶ χωρὶς βελτίστη σκέψιν καὶ μέριμναν κουτοῦζουμε ἀκριβῶς μ' ἐκεῖνα τὰ ἱλαττώματα καὶ τίς ἀρχὰς μας, ποῦ μᾶς φέρνει σ' αὐτὰ τὰ χάλια. Ὅλοι μᾶς φωνάζουσιν, ὅτι εἶναι τὸ δυστυχεῖν, ὅτι οἱ ἀνάγκαι τοῦ κοινωνικοῦ βίου εἶσι μεγάλας καὶ ὅτι τὰ ἐφόδια ποῦ ἔχουμε γιὰ νὰ ζήσουμε δὲ μᾶς ἐπὶ κοῦν, ἀλλὰ κανεὶς μᾶς δὲν προσπαθεῖ νὰ ἐμβαθύνῃ περισσότερο σ' αὐτὰς μᾶς τίς ἀνάγκαι καὶ νὰ μᾶς δείξῃ με τὸ δυνατὸν χεῖρ τοῦ τεχνίτη τὰ αἷτια ποῦ μᾶς φέρνει σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον, ὥστε καὶ μετὰ νὰ φροντίσουμε σιγὰ σιγὰ τ' ἀποφύγουμε: καὶ νὰ καταπορθώσουμε ὅπωςδήποτε νὰ ζήσουμε πρὸς αὐτὸν

χισμένα.

Ἐν λοιπὸν ἕνας δραματικὸς συγγραφεὺς ἀντὶ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὰ διάφορα ἐρωτήματα μερικῶν ἀσχημάτων δεσποινιδάριων καὶ νεανίσκων, μᾶς φέρνει στὴν σκηνὴν νὰ μᾶς δείξῃ μ' ὅλην τὴν τραγικότητά τῃ: τὴν Ζωὴν τὴν δύσκολον, τὴν Ζωὴν τοῦ σημερινοῦ τοῦ κόσμου, νομίζω, ἴ. θὰ μᾶς ἔκαμε νὰ σκισθοῦμε βραχίονας, φεύγοντας ἀπὸ τὸ θεάτρῳ, καὶ νὰ θελήσουμε, ὅσο μὲν ὁ καθὲς μᾶς, νὰ συμβάλουμε γιὰ μιὰν ἀκαμάρωτον καὶ καλλίτερον Ζωὴν, τουλᾶχιστον γιὰ τίς νέας γενεὰς ποῦ θῆρθουν, γιὰ τίς ὁποῖας σήμερα ἐτοιμάζουμε τὰ μακρύρια ποῦ τραβοῦμε ἐμεῖς καὶ ἴσως καὶ χειρότερα.

Βέβαια δὲν θέλω νὰ πῶ, ὅτι ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν σκηνὴν κάθε ἄλλο ἔργον ποῦ δὲν ἔχει ὑπόθεσιν τὴν δυστυχίαν μας. Ὄχι!... Ἡ Τέχνη εἶναι ἀπόλυτη καὶ ἐλεύθερη, μπορεῖ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὑποχρεωμένη ὅμως, γιὰ νὰ σεβάσθωμε τὴν ἐργασίαν ἐνὸς συγγραφέα, νὰ μᾶς παρουσιάσῃ μεγάλην, ὥραϊαν καὶ πρὸ πάντων ἀληθινὴν καὶ εὐλαβήν.

Γι' αὐτὸ νομίζω, ὅτι εἰς δραματικὸν ἔργον σήμερον, τότε μοναχὰ μὴν μπορεῖ νὰ ἀνεμνησθῇ ἀληθινὸν ἔργον, ὅταν ἀναπαριστᾷ τὴν Ζωὴν καὶ αὐτὸ στίς με-

Κεῖνο τὸ εἶδος τῆς ποίησης ποὺ ὑπόφερε λιγώτερα ἀπὸ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, κεῖνο καὶ καλύτερα καὶ πλουσιώτερα καλλιεργήθηκε—ἡ Λυρική. Ἐδῶ, ποὺ θεμέλιο εἶναι ἡ γλώσσα τῆς καρδιάς, δὲ διαφιλονεικῆθηκε ποτὲ σοβαρὰ ἡ κυριαρχία τῆς Δημοτικῆς. Μὰ μ' αὐτὸ συντίλετε καὶ τὸ ὅτι ἡ λυρική τοῦ 19ου αἰῶνα ἄρχισε ἀμέσως μὲ δυὸ ὑπέρ-χους ποιητὲς καὶ ὅτι ἔτυχε ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ ἄντρες ποὺ ἀνθρωπότητα καὶ ἀπὸ φυσικὴς φιλολο-γικῆς ευθυμίας, ἀπὸ τὸ Ζακυνθιανὸ Δ. Σολωμὸ (1798—1857) καὶ ἀπὸ τὸν Ἀγιομαυρίτη Ἀριστ. Βαλαωρίτη (1824—1879). Στὰ Ἑφτάνησα χρωστέται ἡ νεοελληνικὴ Τέχνη παραπολλά. Γιατὶ Ἑφτανησιῶτες εἶναι οἱ λιγοστοὶ ζουγράφοι καὶ μουσικοὶ ποῦχει ἡ χώρα νὰ δείξει. Ὡς ἰδιοκτησία τῆς Βερε-τίας γλυτωμένη ἀπ' τὴν Τούρκικο βερδικισμό, χα-ρήκανε τὰ Ἑφτάνησα τ' ἀγαθὰ ἐνδὲς γεροῦ πολιτι-σμοῦ. Κι ἂν οἱ Ἑφτανησιῶτες διακρίνονται σὲ καλ λιτεχνικὰ ζητήματα γιὰ τὴν καλαισθησία τους, σ' αὐτὸ βεβαίως ἔχει πολὺ νὰ κάμει ὁ Ἰταλικὸς ἀέρας. Μὲ τὴν Ἰταλικὴν γλώσσα, ποὺ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παιδιὰ τὴν εἶχανε σὰ μητρική τους, γνωρίσανε ἀπὸ κοντὰ καὶ μαθάνε νὰ ἐκτιμᾶνε τὰ χαρίσματα μιᾶς γραφτῆς παρμένης ἀπὸ τὴ ζωή. Ἀφοῦ μάλιστα ὑπάρξανε καὶ ἄντρες ποὺ ἀνέκουνε καὶ στὴν Ἑλληνικὴ καὶ στὴν Ἰταλικὴ Γραμματολογία (Φώσκολος, Σολωμός).

Ὁ Σολωμός εἶναι ὁ σπουδαιότερος ποιητὴς τῶ σημερινῶν Ἑλλήνων, μὰ μόλις τώρα ἡ νεώτερη γεν-νιά ἄρχισε νὰ τονε νιώθει καὶ νὰ τὸν ἐκτιμᾶ. Κι ὁ Σολωμός, καθὼς κι ὁ Κορνήριος, κρατιέται ἀπὸ οἰ-κογένεια Ἰταλικῆς καταγωγῆς. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, καὶ ἡ ἀνατροφή του τὸν ἔφερε πρὸ σιμὰ στὸ Ἰταλικὸ πνεῦμα καὶ στὰ ποιήματά του ἐνώνει τὴ μόρφωση ἐνὸς ἀρχαίου πολιτισμένου λαοῦ μὲ τὴν ἰδιοφυῖα ἐνὸς λαοῦ νεόβλαστου. Ἡ νεοελλ. δημοτικὴ ποίηση τοῦ χρησίμεψε γιὰ βρύση ποὺ μὲ τὸ καθάριο της νερὸ πότιζε τὴν ψυχὴ του. Κοσμοξάκουστος εἶναι ὁ μεγάλος του διθύραμβος στὴ Λευτεριά, ποὺ μὲ τὸν πατριωτικὸν καὶ ποιητικὸν τοῦ ἐνθουσια-σμοῦ, μὲ τὴν μεγαλόφρεμ τὴν φαντασία καὶ μὲ τὴ δύναμη μιᾶς εὐγενικῆς μὰ καὶ φυσικῆς λαλίας, τάξιόθηκε νὰ φορέσει τὸ στεφάνι τοῦ Ἑθνικοῦ Ὕμνου τῆς νεώτερης Ἑλλάδας. Ἐνα ἄλλο του μεγαλύ-τερο ποίημα, «Εἰς τὸν θάνατον τοῦ Μπαί-ρον», εἶναι ἕνα ἀξιοπρεπὸ φινέρωμα τῆς εὐγνωμο-σύνης ποὺ χρωστοῦσε τὸ Ἑλλ. Ἔθνος στὸ μεγάλο

Φιλέλληνα. Μὰ καὶ στὰ μικρότερὰ του ποιήματα (καθὼς στὸ ἀίστηματικὸ τραγούδι «Ἡ Φερμακω-μένη») κρούει τοὺς βαθιόγγιχτους ἤχους τῆς λύρας τοῦ ἀληθινοῦ ποιητῆ, καὶ σὲ μιὰ λυρική του ρα-ψωδία, «Ὁ Λάμπρος», ποῦ εἰναι ἀτέλειωτη, μετα-χειρίζεται μὲ κινεῖο καὶ πρωτόφαντο τρόπο τὸ κρῖμα μιᾶς ἀτυχεῖστος αἰμομειζίας, δηλ. τὸ ἥθικὸ ἐκεῖνο θέμα ἄγριας τραγικότητος ποῦ ἔχουνε γιὰ βάση τους τοὺ Σοφοκλῆ ὁ «Οἰδίπους» καὶ τοῦ Schiller «Ἡ νύφη τῆς Μεσσήνης». Ὁ Σολωμός εἶναι ὁ ἀν-τιπρόσωπος τοῦ ἀγνοῦ κλασικισμοῦ κι ὅχι τοῦ ψεύ-τικου ποὺ πρεσβεύουν οἱ καθαρευουσιάνοι. Γιὰ ρω-μαντικὸς μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ὁ Βαλαωρίτης. Ἡ γειτονικὴ τῆς πατρίδος του Ἡπειρὸς μὲ τοὺς κλέφτες τῆς καὶ τὰ κλέφτικα τραγούδια τῆς χά-ρισε φόρμα καὶ ὄλκον στὴν ποίησή του. Ἡ ποίησή του εἶναι μιὰ ρητορικὴ ἀνυψωμένη σὲ δημοτικὴ ποίηση. Πλὴν στὰ δημοτικὰ μοιρολόγια ἔστησε τὴ «Νεκρικὴ Ὠδὴ» τοῦ ποῦχει ἐντελῶς τὴ χρωματιὰ τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Τὰ ἐπικά του ἔργα (δ-που, φυσικὰ, τὰ λυρικά τους μέρη εἶναι καὶ τὰ κα-λύτερα) σκοπὸ εἶχανε νὰ κρατήσουνε ζωντανὸ τὸν ἐνθουσιασμό γιὰ τὴ νεώτερη ἡρωικὴ ἐποχὴ τοῦ Ἑθνους. Ἡ «Φροσύνη» μὰς φέρνει στὴν αὐτὴ τοῦ μεγαλοδύναμου καὶ αἰμοδόρου Ἀλήπασσα, στὰ Γιάννινα· ὁ «Διάκος» περιγράφει τὴν ἀντραγαθίαν τοῦ συνονόματου κλέφτη καὶ πρῶτου τοῦ λυ-τεριῆς.

Ἡ γις ποὺ γέννησε τὸ Σολωμὸ ἔβγαλε κι ἄλ-λους συγγενικοὺς του, ἂν ὅχι καὶ ἰσότητους του, ποιη-τῆς. Εἶναι ὁ μουσικοιστηματικὸς Ι. Τυπάλδος ἀπὸ τὴν Κεφαλλονιά (1814—1883), ὁ Γ. Τερτσέτης ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο, ποὺ συγγενεῖς περισσότερο μὲ τὸ Βαλαωρίτη, καθὼς καὶ δυὸ ἄντρες ποὺ συνεδέουν τὰ παρασμένα μὲ τὰ τωρινὰ, ὁ Κορφιῶτης Γ. Μακ-κορῆς (γεν. 1826) καὶ ὁ Ζακυνθιανὸς Σ. Μαρτζώκης.

Ἐνας μοναχὰ ἀπὸ τοὺς Ἑφτανησιῶτες, ὁ Ἀν-τρέας Κάλβος, παιδί τῆς Ζάκυνθος, ἀκολουθεῖ στὴς πατριωτικὰς τοῦ Ὠδῆς τὸ δρόμο τοῦ κλασικισμοῦ κεινοῦ ποὺ εἶ-αν ἀναγνωρισμένοι ἀπὸ τὸ Ἑλλ. Βα-σίλειο. Κοντὰ σ' αὐτόνε καὶ στὸ Ραγκαβῆ, ἔρχουν-ται δυὸ ἀδέρφια ἀπὸ ἡγεμονικὰ Φαναριώτικη φα-μίλλια, ὁ Ἀλέξ. καὶ Παν. Σούτσοι, χαρακτηρι-στικοὶ ἀντιπρόσωποι αὐτῆς τῆς τάξης, κ' οἱ δυὸ τους λυρικά προικισμένοι, ὅχι ὅμως κι ἀληθινὸι ποιητῆδες. Ὁ ἕνας τους, ὁ Ἀλέξανδρος, εἶναι ἕνας ὑπερβολικὰ θερμοαίματος σωβινιστῆς ποὺ ξεχνεῖ

σὲ σάτυρες καὶ σὲ μισοεπικὰ ποιήματα τὸ φαρμα-κερὸ τοῦ μίσους ἐναντίον τοῦ Καποδίστρια, τῆς Βρυα-ρίτικης διοικήσεως καὶ τῶν Τούρκων—καὶ ὁ ἄλλος, μιὰ πεσιμιστικὴ φύση ποὺ παραδίνεται σὲ ἀνώφελο αἴσθημα.

Ὅτι στὸ πνεῦμα ποὺ βασιλεῖ περιέπου ἐδδο-μῆντα χρόνια δὲν μπόρεσε νὰ προκόψει ἡ λυρική δὲν μπορεῖ νὰ μὰς φανεῖ παράξενο. Σὲ ἀληθινὰ ταλέντα καθὼς ὁ Ζηλοκώστας ἢ ὁ Ἀχ. Παράσχος βελῶνε μιὰ χαρὰ τὸ χαλινάρι μὲ τοὺς Πανεπιστη-μιακοὺς ποιητ. διαγωνισμοὺς, τόσο ποὺ τὸ ποιη-τικὸν τοῦ αἴσθημα μόνο σ' ἐξαιρετικὴ περίστασις μποροῦσε νὰ κινεῖται λυσιτερεῖ—καὶ τότε, φυσικὰ, στὴ γλώσσα τὴν ἐξευγενισμένη ἀπὸ τὸ δημ. τραγούδι. Ὁ Ζηλοκώστας ὅμως τὸ ἀκκαδημαϊκὸ βρῆμα δὲν τῷ λαβεῖ γιὰ τέτοιας λογῆς ἔργα, παρὰ γιὰ τὸ ποί-μα στὴ δοξαστηριωμένη ἄμυνα τοῦ Μεσολογγίου.

Τὸ «Μεσολόγγιον» μὲ τοὺς νεκροὺς τοῦ τύπου καὶ στίχους εἶναι ἕνας ἀναχρονισμὸς στοὺς ἄντρες ἐ-κείνους ποὺ ἐμφυχωμένοι ἀπὸ τὸ κλέφτικο πνεῦμα φέρανε σὲ θριαμβευτικὸ τέλος τὴν κερτερικὴ ὑπε-ράσπισιν τῆς βασιλοπλῆκωνέας πόλης.

Πάτρα

ΜΥΡΙΑΔΑ

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΑΗΡΩΣΙΣ

31 Δεκεμβρίου 1908

Τὸ μόνον πατριωτικόν

Τὸ μόνον εὐλικρινές

Τὸ μόνον Ἑλληνικόν

Δ. Π. ΤΑΓΚΗΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΡΑΜΑΤΑ

1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ

2—Ο ΑΣΩΤΟΣ

3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΑΔΕΣ

Πουλοῦνται στὸ γραφεῖο τοῦ Νομῶ 1 δραχμὴς τὰ τρία. Μοναχὰ οἱ «Ἀλυσιάδες», τρεῖς δραχμὴς. Στὴς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλνονται δίχως παραπαισιν ἐξοδὸ γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

γάτες γραμμὲς τῆς καὶ στὴς μεγάλες φάσεις τῆς. Ἐνας δραματικὸς συγγραφεὺς δὲν πρέπει νὰ ἐξε-τάζη, ἐὰν τὸ ἔργο του θ' ἀρέσῃ στὸ κοινόν, ἢ ἂν θὰ γκαργαλίσῃ εὐχάριστα τὴς εὐαίσθητες χορδὲς τῶν νοικοκυραίων καὶ σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴ σκέψιν νὰ γράψῃ ἔργο. Πρέπει νὰ σκεφθῇ ὅτι ὁ θεατὴς, φεύ-γοντας ἀπὸ τὸ θέατρο, ἐνδεχόμεν νὰ μείνῃ μὲ τὴ σκέψιν, ὅτι πιθανόν ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος νὰ εἶναι σύμφωνα καὶ μὲ τὴ δική του τὴ Ζωὴ καὶ ν' ἀναλογισθῇ ὅτι ἴσως ὁ συγγραφεὺς νὰ ἔχῃ δίκαιο κτλ. καὶ ὅχι νὰ πῇ ἀπλοῦστατα, τί ὥρατα ποὺ ἔπαιξε ἡ τὰδε καὶ μὲ τί τέχνη καὶ τάλαντο.

Ἰσως πάλι σ' αὐτὴς μου τὴς σκέψεις ν' ἀπατώ-μαι. Πάντα ὅμως θέλησα μ' αὐτὸ μου τὸ δράμα τάκι νὰ δοκιμῶ ἂν ἔχω δίκαιο καὶ γι' αὐτὸ ἐπῆρα ἕνα γεγονός καὶ τὸ ἀνέβασα στὴ σκηνή, μὴ θύλοντας νὰ παραλλάξω τίποτε ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Ὅταν τὸ ἔδωσα νὰ παιχθῇ, μοῦ ὑπέδειξαν, ὅτι στὸ τέλος περισσύτερο effet θέκαμην, ἂν, τὴν ὥρα ποὺ ἀποτελειώνῃ ὁ γυατρός τὴν ἐγγείρησιν, ἔκαμνα τὸν ἄρρωστο νὰ πεθάνῃ. Βεβαίως τραγικώτερον θὰ γίνονταν τὸ ἔργο, ἀλλὰ δὲν θέλησα νὰ τὸ τροπο-ποιήσω γιὰ δυὸ λόγους: Πρῶτον πρῶτον δὲν ἤθελα νὰ παραλλάξω τὸ γεγονός, ὅπως εἶπα καὶ παρα-

πάνου, ἀλλὰ νὰ τὸ παρουσιάσω ὅπως συνέβηκε γιὰ νὰ εἶναι ἐντελῶς ἀληθινόν, καὶ δεύτερον, διότι ἤθελα τὸ κοινὸ νὰ μὴ λυπηθῇ τὴν ἄρρωστο καὶ πῇ μίσα του στὸν κακομοῖρην. Σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορίαν δὲν μὰς ἐνδιαφέρει διόλου ὁ ἄρρωστος, εἶναι ἀπλοῦ-στατα ἕνα ἐπεισοδικὸ πρόσωπο, ὅτε ἡ τύχη του. Μὰς ἐνδιαφέρει ὁ γυατρός καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ προσελκύσω τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιέχον τοῦ κοι-νοῦ μόνο στὸ γυατρός.

Μερικοὶ ἐπίσης παρεξενεύθησαν ποὺ δὲν ἔφερα στὴ σκηνὴ καὶ γυναικεῖο πρόσωπο καὶ μοῦπαν μα-λιστα, ὅτι ἔχοντας τὴν κ. Κυβίλη μποροῦσα νὰ ἐλ-πίζω πρῶτης τάξεως ἐπιτυχία. Βεβαίως αὐτὸ εἶναι ἀλήθειαν, διότι ὅλοι μας περὶ γνωρίζουμε τὸ τάλαντο καὶ τὴν τέχνην τῆς, δὲν νομίζω ὅμως ὅτι ἡ κ. Κυβίλη θὰ περίμενε νὰ δείξῃ τὴν τέχνην τῆς μὲ τὸ δικὸ μου ἔργο, τότε περισσύτερον ποὺ εἶναι ἔργο συγγραφέα ποὺ πρῶτη φορὰ παρουσιάζονταν στὴ Ἀθηναϊκὴ κοινὴ Ὅπως εἶπα λοιπὸν θέλησα νὰ μὴ παραλλάξω τὸ γεγονός, ἀλλὰ νὰ τὸ παρουσιάσω ὅπως μοῦ διηγήθησαν ὅτι ἐγένετο. Πόσα τέτοια τρα-γικά γεγονότα δὲν γίνονται καὶ ὅχι μίαν καὶ σὲ ἑποῖα μάλιστα τὴς περισσύτερας φορὲς δὲν παίζουν κενὸν ρόλο οἱ γυναῖκες;... Ἐπειτα εἶπαν κ' αὐτὸ

μιὰ δοκιμὴ, ἕνα πείραμα. Ἐβλεπε κανεὶς ἂν μπορῇ νὰ σταθῇ στὴ σκηνὴ ἕνα ἔργο χωρὶς γυναικεῖο πρό-σωπο καὶ ἂν δὲν παραξενεύεται ὁ θεατὴς γιὰ τὴν ἑλλειψιν αὐτή.

Z. ΜΑΚΡΗΣ

ΤΑ ΣΗΜΕΡΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στὸ Νίκο Παπαγεωργίου

(Παίχθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ θέατρο Κυθῆλης (Πανελλήνιον) τὴν 13 Ὀκτωβρίου 1908 καὶ σὴν Πάτρα ἀπὸ τὸν ἴδιον θίασον, τὴν 17 Δεκεμβρ.)

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ.—N. Παπαγεωργίου.

ΚΩΣΤΑΣ, ἀδελφός του.—Βέλιος.

ΝΙΚΟΣ, ἐξάδελφός του.—Μαρίκος.

ΚΡΥΔΕΟΣ, γυατρός, βοηθὸς τοῦ γυατροῦ στὴν ἐγγείρησιν.—Λούης.

ΕΝΑΣ ΑΡΡΩΣΤΟΣ.—Αἰσας.

ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ΑΡΡΩΣΤΟΥ.—Πάντος.

ΟΙ ΚΑΗΜΟΙ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

(19—31, Δεκεμβρης, 1907)

6

Η ΓΥΦΤΙΣΣΑ

Μωρή ζητιάνα γέφυσσα, γιά πιάσε μου τὸ χέρι,
πές μου κ' ἐμὲ τὴ μοῖρα μου, κινεῖς δὲ μὴς κοιτάζει.
μοῦ τρώει γιὰ κίνη τὴν καρδιά καὶ τὸ κορμὶ μαράζει,
κι ὁ λογισμὸς μου τί ποθῶ, τί τρέμω, δὲν τὸ ξέρει.
Συρτὸ σὰν ἄγρια μονοκίχ' ἔρω δὲ τὸ λάλημά σου,
κ' εἶναι γιγνέτρα ἢ ὄψη σου, δαξέυτρα εἶν' ἢ μα
τιά σου,
κ' εἶμαι πρωτάρης ντροπαλὸς, ταυγάνα καταλύτρα...
Πᾶμε νῆποτελειώσης μου τῆς μοῖρας τὰ γραμμένα
στὴ ρίζα τῆς χοντρῆς ἐλιάς ποὺ κάνει τὴ μεσίτρα
σ' ὅλα τὰ ταῖρια, σὰν ἐσὲ κ' ἐμὲ, τὰ φωτισμένα...

7

Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ

Στὴν ἔρημη ἀκροθάλασσα μὲ τοῦ βορρῆ τὰ φύκια,
μὲ τίς φελούκας τίς παλιές.
Σταλίμι στὰ δυνὸ χέρι σου καὶ στὰ μαλλιά ἀρμυρικήα
ἄρμης καὶ πέλαιον στάλοζες γιὰ δάκρυα στολγιές.
Καὶ τάραξες τὸν ἔπνο μου, στοιχειὸ θαλασσωμένο,
τῆς λίμνης ἀγαπητικέ,
καὶ μοῦ εἶπες μὲ παράπονο : «Τραγοῦδι περιμένω...»
—Τραγοῦδι, σοῦ ἀποκρίθηκα, δὲν ἔχω ἐγὼ γιὰ σέ,
στὸν ἀργαλειὸ τῆς τέχνης μου σοῦ ὑφαίνω μιὰ ἱστορίαν,
νὰ σ' τὴ φορέσω λαχταρῶ,
θὰ σ' τὰ ζεστάνη μιὰ φωτιά τὰ νύκτα σου τὰ κρύα.
Τῆς λίμνης ἀγαπητικέ, σ' ἀγάπησα κ' ἐγώ.

8

ΤΟΥ ΒΙΟΛΙΤΣΗ ΤΟΥ ΜΠΑΤΑΡΙΑ ΤΟ ΕΓΚΩΜΙΟ

Γιὰ σου, καημένε Μπαταριά, τῆς δοξαριᾶς τεχνίτη
κι ἀφέντη τοῦ βιολιού!
Μ' ἐστὶνὰ Ροῦμέλη πλατεῖα τὸ στριμωμένο σπίτι
καὶ ἐξάγναντο ἀπὸ ψήλωμα τοῦ δρόμου σου Ζυγοῦ.

Γιὰ σου, καημένε Μπαταριά, τρανὸς εἶν' ὁ καημὸς μου
καὶ πιδὸς τριτὸς ἐσὺ.

μὲ τὸ βιολί σου ξύπνησες τὴ λεβεντιά τοῦ κόσμου
κ' ἡ Ρωμιοσύνη, μιὰ φωτιά, μέσ' στὸ βιολί σου ξη.

Ἀπὸ τοὺς μύλους τοὺς ἐρηχούς ὡς τὰ βαθιὰ κανάλια,
γυμνά, ἀρμυρὰ νησιά,
πουλιά τῆς λιμνοθάλασσας, βορρῆσματα, μαῖστράλια,
τέτοια φωνὴ δαξάστε τὴν καὶ τέτοια δοξαριά.

Γιὰ σου, καημένε Μπαταριά Κεὶ σὰ σβυστή, θάρε
πάξι

μέσ' στὰ τσεγγελοῦτὰ
νύχια του τοῦ βιολι σου αἰτὸς καὶ θὰ τὸ πάη νὰ ράξῃ
στὰ Μέτσοβα, σὲς Διάκονες, κι ἀκόμα πιδὸ ψηλά.

9

Η ΝΙΟΤΗ ΜΟΥ

Ξέρω δυνὸ λίμνες ξωτικές, δυνὸ λίμνες ἀδερφάδες,
μὲ τοῦ χωριοῦ, μὲ τοῦ νεροῦ, μὲ τοῦ χλωροῦ τὰ
κάλλη,

γιὰ δειροπλέχτες ἔρωτες καὶ γιὰ τραγονδιστάδες
τὴ λίμνη τ' Ἀγγελόκαστρον, τοῦ Βραχωριοῦ τὴν ἄλλη.

Μὰ ὡς λιμνοθάλασσα γυμνὴ καὶ μὲ τὰ ξερονήσια
τᾶνονθα, τᾶλατόπηχτα καὶ τὰ φυκοστρωμένα,
μὲ τὰ νερά σου τᾶβυθα καὶ τᾶρμυρὰ περίσσια,
μὲ τὰ νερά σου, δάκρυα σταλασμένα,
τὴ νύκτῃ μου τὴν ἄχαρη τὴν ἔπνιξα σ' ἐσένα.

10

ΤΟ ΑΙΜΑ

Σπαράττειτε, ἀγριόπαπες καὶ μαῦρες φαλαρίδες,
σᾶς ξάνοιξε ὁ κυνηγητὴς καὶ χάρος ἔχει γίνει,
πεθαίνετε, νὰ καὶ οἱ στεγνὸς τοῦ ἡλιοῦ μ' ἐσᾶς ἀχτίδες,
παίρνει κι ἀπὸ τὸ αἷμα σας τῆς δύσης τὸ ρουμπίνι.

Κ' ἐσεῖς, καὶ ποιοῦ κυνηγητὴ σᾶς χτύπησε καρτέρι,
πόθοι κι ἀγάπες, ὄνειρα κ' ἐλπίδες καὶ φροντίδες;
Κόκκινο κι ὅπ' τὸ αἷμα σας τὸ πλαγιασμένο ἄστερι.
Πεθαίνετε, ἀγριόπαπες καὶ μαῦρες φαλαρίδες.

11

Η ΚΟΡΗ ΜΕ ΤΑ ΔΥΟ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

— Διπλὸ εἶναι τὸνομά σου ἐσέ, διπλὸνς γενεῆς καη-
μὸς,

πότε Παγώνα ἀκούς

καὶ πότε κρᾶζεσαι Δανάη

κι αὐτὸ κ' ἐκεῖνο τὸνομα εἶναι ὁμορφιά σου πάει.

Σοῦ φέρνω σπάρτα ἀπ' τὸ βουνό,

κι ἀπ' τὴν Τυράρα ἐν' ἔγχαλμα, νὰ σ' τὸ χαρίσω πῆρα.

Χωριατοπούλα, σῶρε μου τὸν καλαματιανό

τραγοῦδι μου, ποιήτρι, σὲ, λεσβική σου λύρα. —

.. Μήτε τραγοῦδι σοῦ ἔμειλε, καὶ μήτε καὶ χορὸς.

Ἄ τᾶφος ὁ μικρὸς

κλείστηκε ἀπάνου σου, ὦ παρθένι

Σκαλίστε τὸ διπλόνομα σὲν πλάκα τῆς, διμένα!

Σπάρτα φυτεῖτε ἀπ' τὸ βουνό

στὸν τάφο τῆς, καὶ βάλτε του μιὰ ταραγάτα εἰκόνα.

Ὁ διπλόνοματῃ, ἔγχαλμα, λουλούδι, καὶ τὰ δυνὸ

νὰ εἶναι τοῦ ἔπνου σου ὄνειρα γλυκά, Δανάη, Παγώνα!

12

Η ΜΟΥΣΑ

Μοῦσα! τὸ πρῶτο σου ἔρρὸ φιλεῖ στὸ μέτωπό μου
ἀγγίζει καὶ τὴν ἔγνοια μου γιὰ τὴ χερσὴ πινδοῦλα.
Ταῖρι τὸ παραθύρι τῆς καὶ τὸ παράθυρό μου,
χρόνια μας, νύκτα, ἕνας καημὸς, μιὰ λάμψη, μιὰ
τρεμούλα.

Ἄ καρδιοχτύπια, δειλινά, ξεχύτνια.. Μιὰ γιορτὴ
τὸ λιακωτὸ ἀπὸ λουλουδά κι ἀπὸ σκοποῦς τὸ σπῖτι,
Μοῦσα, κι ἀπάνου ἀπ' δλα ἄγνα δυνὸ δῶρα σου, δυνὸ
αἰτοί,
χαρὲς μου, ἐσὺ, προφήτῃ Οἰγκώ, κ' ἐσὺ, Βα-
λαωρίτῃ!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΑΛ·Γ·ΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μετεφέρθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου
43 ἐντὸς τοῦ Χρυσοῦ Οἴκου (Maison
Dorée) τοῦ μεγάλου Κατοπτροποιείου
τοῦ κ. Α. Π. Εὐαγγέλου, ἐναντι Στοῆς
Ἀρδακείου.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΗΤΗΡ.—Πλέσσης.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ.—Βαρνάβας.

ΓΙΑΝΝΗΣ, ὑπηρέτης - νοσοκόμος. — (Παραλεί-
φθηκε στὴν παράσταση).

"Ἐνα σαλόνι ὑποδοχῆς ὅπου περιμένουν οἱ ἄρ-
ρωστοὶ τοῦ γιαιοῦ. Δεξιὰ πόρτα ποὺ ὁδηγεῖ στὴν
κλινικὴ—γραφεῖο τοῦ γιαιοῦ. Στὸ βάθος ἐπίσης
πόρτα.

ΣΚΗΝΗ I.

ΓΙΑΤΡΟΣ (μόνος, περπατᾷ ἀνυπόμονος
μέσα στὸ δωμάτιο).

— Οὐφ! (Περπατᾷ, ὕστερα ἀπὸ λίγο πλησιάζει
τὸ παράθυρο, τὸ ἀνοίγει καὶ κιττάζει ἔξω).

— Νὰ πᾶρ' ὁ διαβολός. (Στέκεται στὸ παρά-
θυρο καὶ ἀνυπομονῶντας παίζει μὲ τὰ δάχτυλά του
στὸ τζάμι. "Υστερ' ἀπὸ λίγο χτυπᾷ τὸ κουδούνι τῆς
ἐξώπορτας. Ὁ Γιατρός ἐπετινέται...)

— Ἄ! (τρέχει ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα. Ἀκούεται
ἀπὸ μέσα ὁ παρακάτω διάλογος).

ΣΚΗΝΗ II.

(ἄδεια)

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Καλῶς τὸνε! Ἐπὶ τέλους! Κό-
ντευς νὰ σκισω, ἀδελφέ.

ΝΙΚΟΣ.—Καλημέρα. Τί νὰ κάμω. Δὲν μπο-
ροῦνα νὰ πετάξω ἐπὶ τέλους. Μόλις πῆρα τὸ γραμ-
μάτάκι σου, ἀμέσως ἔτρεξα. Τί τρέχει; (Μπαίνουν
στὴ σκηνή).

ΣΚΗΝΗ III.

ΓΙΑΤΡΟΣ, ΝΙΚΟΣ

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Κάθησε, θὰ σοῦ πῶ.

(Ὁ Νίκος βγάζει τὸ καπέλλο του καὶ κάθεται).

ΝΙΚΟΣ.—Γιὰ λέγε, γιατί μ' ἀνησυχῆσες φο-
βερά. Τὸ γράμμα σου φαίνεται γράμμα ἀνθρώπου
ἀπελπισμένου. Τί θὰ πῇ αὐτό: «Ἐλα, Νίκο μου,
καὶ θὰ μὲ σώσης» ;...

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἄχ! καὶ τί Νίκο, κουράστηκα
πειά, δὲν βαστῶ, δὲν ἀντέχω. Εἶναι φοβερό. Ὅταν
σκέπτομαι ὅτι ἐργάζομαι σὰν τὸ σκυλὶ καὶ δὲν
μπορῶ νὰ τὰ βγάλω πέρα! Ἐργάζομαι, ἐργάζομαι
καὶ πάλι βρίσκομαι μέσα στὸ χάος καὶ φοβοῦμαι.
Κουράστηκα, Νίκο, κουράστηκα.

ΝΙΚΟΣ.—Μὰ τί τρέχει, ἀδελφέ;

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Κουράστηκα, σοῦ λέω. Εἶναι τί-
τοιες οἱ ὑποχρεώσεις μου, ποὺ πάντα εἶμαι βουτηγ-
μένος στὰ χρεὶ καὶ οὔτε μιὰ στιγμὴς ἡσυχία ἔχω.
Πάντα ἡ σπάθη τοῦ Δημοκλέους κρέμεται ἀπάνω
ἀπ' τὸ κεφάλι μου.

ΝΙΚΟΣ.—Μὰ τί τρέχει ἐπὶ τέλους, θὰ μοῦ
πῇ;

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Νά! τί τρέχει!.. Πρὸ τεσσάρων
μηνῶν, καθὼς ξέρεις, ἔστειλα τοῦ Ἀνδρέα στὰς
Βρυξέλλας 1000 φρ. γιὰ νὰ πάρῃ τὸ δίπλωμά του
κι' ἔλθῃ ἐπὶ τέλους. Εἶπες ὅτι ὅλοι μας, ὅταν
σπουδάζουμε, κάνουμε τρεῖλες, τίς ὁποῖες καὶ ξε-
πληρώνουμε ὅταν τελειώσουμε καὶ πάρουμε τὸ δί-
πλωμά μας.

ΝΙΚΟΣ.—Αὐτὸ δᾶ, ὅλος ὁ κόσμος τὸ ξέρει.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἄς εἶναι. Τοῦ ἔστειλα τὰ χρή-
ματά, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὰ στεῖλω, ἀναγκάστηκα νὰ
δανεισθῶ μ' ἕναν τόκο ὑπέρογκο ἀπὸ τοκογλύφους.
Διότι δυστυχῶς ἐμεῖς οἱ γιαιοί, ὡς καὶ ὅλοι οἱ
ἄλλοι ἐπιστήμονες καὶ ὑπαλλήλοι δὲν μπορούμε νὰ
δανεισθοῦμε χρήματα ἀπὸ τὰς Τραπεζὰς, δὲν μᾶς
δίδουν. Δὲν ἔχουμε, βλέπεις, ἐμπορικὴ φέρεση.
Τέλος, δὲν θέλω νὰ ἐπεκταθῶ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.
Δανείστηκα λοιπὸν καὶ ὑπέγραψα γραμματίων 1250

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα 40. κ.—Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν 50. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ 60. 10.

Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν δεχόμενοι καὶ τρέμματα (2 δρ. τὴν τριμηνία) συνδρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἢ δὲ στείλει μὲν πρὸς τὴν συνδρομὴν του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κίσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδρομίου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηροδρόμου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Καὶ ἔργα! — Οἱ συντεχνίαι στὴ Βουλῆ.
— Ἐφημερίδες καὶ Βουλῆ. — Τὸ «Σεράπιον».

Γ' ΑΡΧΗ, καλὸς εἶναι καὶ οἱ φοβέρες μὲ λόγια. Μα οἱ συντεχνίαι δὲν πρέπει νὰ σταματῶσιν ἐν δυνάμει. Ἄν δυνῶν πῶς τὸ «ὑπόμνημα» τους δὲ λογαριάσθηκε καθόλου, ἂν δυνῶν πῶς ἡ Κυβέρνησις, καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ τρίτον τῶν δοντιῶν του ἑακο-
λουθεῖ νὰ φερτῶναι φόρους στὴν ῥάχη τοῦ λαοῦ—
τότε οἱ συντεχνίαι πρέπει νὰ στείλουν δευτέρου ὑπό-
μνημα, ὅχι πιά «γραφτὸν» τοῦτον τὴν φορὰ, μὰ ὑπό-
μνημα μὲ φωνὴν καὶ μὲ γραφὴν. Γιατὶ στὸν τόστο
μας μόνο αὐτὰ τὰ ὑπόμνηματα λογαριάζονται καὶ
μόνον αὐτὰ γίνονται ἐκδοτά.

ἔχουν τὸ κουράγιον οἱ συντεχνίαι νὰ στείλουν
καὶ τὸ δευτέρου ὑπόμνημα. Τότε καλὴ σταλμένο καὶ
τὸ πρῶτον. Ἀλλ' ὅμως, εἴταν ὁλοκληρώσῃς περιττὸ
νὰ ξοδέσῃς τὸ χαρτὶ καὶ τὸ μελάνι τους καὶ νὰ
θορυβῶσιν καὶ νὰ μᾶς κάμουν νὰ ἐλπίσουμε κά-
ποιο ἔξπνυμα τοῦ λαοῦ.

Αὐτὴ ἡ ταχτική τοῦ «εἰπα καὶ ἐκάλισα, ἄμαρ-
τιαν οὐκ ἔχω» καιρὸς νὰ λαομνηθεῖ πιά ἀπὸ τοὺς
δικούς μας. Τὸ νὰ λέμε τὸ καλὸ, δὲ σημαίνει τί-
ποτα. Εἶναι εὐκολὴ δουλιὰ καὶ καμιά ὠφέλεια δὲ
φέρναι νὰν τὸ ἐνεργοῦμε τὸ καλὸ, εἶναι τὸ πᾶν.

*

δρ. γιὰ τρεῖς μῆνες, Πάντα ἐλπίζα κατ' αὐτὸ τὸ
διαστήμα νὰ τὸ ἐξοφλήσω ἢ τοὐλάχιστον νὰ πλη-
ρώσω μέρος καὶ ν' ἀναβῶ τὸ γραμματίον.

ΝΙΚΟΣ. — Φυσικὰ! Αὐτὸ εἶταν εὐκολο, ἀφοῦ
οἱ δουλειές σου πᾶνε καλά.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Ἔτσι φαίνεται καὶ ἐγὼ εἶμαι. Οἱ
δουλειές μου πᾶνε καλά, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, ἀλλὰ
καὶ οἱ ὑποχρεώσεις μου εἶναι μεγάλες. Ὁ ἕνας στὰς
Βρυξέλλας, ὁ ἄλλος στὴ Γερμανία, ἡ οἰκογένεια
ἐδῶ. Πάντως ὅμως λογαριάζω, ὅτι θὰ τὰ κατα-
φέρω, ἀλλὰ, βλέπεις, μοῦ ἔτυχε κακορριζικὰ.
Ἀρρώστιας ἡ Λιλὴ καὶ μὴν τὰ ρωτᾷς περὶ μέ τὰ
ἐξόδα. Στὸ τέλος ἀναγκάσθηκα καὶ τοὺς ἐστειλῶ
ὅλους στὴν ἐξοχή, καὶ ἐγὼ δὲν μπόρεσα νὰ φανῶ
συνεπῆς στὰς ὑποχρεώσεις μου.

ΝΙΚΟΣ. — Ἀλήθεια! Πῶς εἶναι ἡ Λιλὴ;
ΓΙΑΤΡΟΣ. — Καλλίτερα, πολὺ καλλίτερα καὶ
πρέπει νὰ μείνῃ ὅλο τὸ καλοκαίρι ἐκεῖ... Ἀς εἶναι.
Γιὰ τὰ παλιὰ τὰ χρεῖς οὐτε σκέπτομαι κἄν, διότι
αὐτὸς ποὺ τὰ χρωστῶ, μολονότι παίρνει τόκους,
ὑπεργίους, εἶναι κατὰ βάθος καλὸς καὶ μὲ περι-
μένει στὰς λήξεις. Φυσικὰ πάντα πληρώνεται.
Αὐτὸς ὅμως ὁ τωρινὸς τῶν 1250 δρ. εἶναι φοβερός.
Νομίζεις, ὅτι ἔχει ἕνα μῖσος ἐναντίον μου. Στὴ

ΜΕ τὸ ὑπόμνημά τους οἱ συντεχνίαι μᾶς γενήσανε
καὶ τοῦτον τὴ σκέψη. Ὁπότε δύσκολο (γιατὶ ἀδύνατο δὲν
εἶναι) νὰ στείλουν οἱ συντεχνίαι μας στὴν μελλούμενη ἐκ-
δογὴ ἕνα βουλευτικὸν δικόνε τους. ὅχι πολιτικὸν μὰ ἀπὸ τὰ
σπλάγχνα τους βγαλμένο, μέσα στὴ Βουλῆ; Κι ἂν τὶς συν-
τεχνίαι τῆς Ἀθήνας, τὴς ἀκολουθήσουν οἱ συντεχνίαι τῆς
Πάτρας, τοῦ Βόλου, τῆς Κέρκυρας καὶ τῶν ἄλλων, τῶν
ὁπωσδήποτε μεγάλων ἐκλογικῶν περιφερειῶν,—ποῦ ὅλες,
ἂν δουλέψουν εὐλαχρῶς καὶ ἀδερφικὰ, μπόρουν νὰ στείλουν
ἢ καθεμιά τὸ βουλευτικὸν τῆς—δὲ θὰ γίνῃ σιγὰ σιγὰ ἔτσι
ἕνα καθαρὸ λαϊκὸν κόμμα μέσα στὴ Βουλῆ ποὺ νὰ διαφεν-
τεύει τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ βάζει χαλινάρια
στὰ ἄλλα, τὰ ρουσφετολόγια κόμματα.

Ὅλοι ζητάμε μιὰ εἰρηνικὴ ἐπανάστασι, γιὰ μονα-
δικὴν γιαντριά τῆς σωτηρίας μας. Μὰ πῶς ἄλλως θὰ τελε-
σφορήσῃ ἡ εἰρηνικὴ αὐτὴ ἐπανάστασι, παρὰ μὲ τὸν τρόπο
ποὺ δεῖχνουμε;

*

ΕΛΠΙΖΟΥΜΕ ὕστερ' ἀπὸ τὴν γιορτὴν νὰ ἔχουν πιά
φιλικὴν δημοσιογραφίαν καὶ Βουλῆ καὶ ἔτσι νὰ ἐξανηλε-
θῶν οἱ φημερίδες μας νὰ δημοσιεύουν τὰ πρακτικὰ τῆς
βουλευτικῆς ἀπραξίας καὶ νὰ βλέπουμε καὶ μεῖς οἱ ραγιά-
δες μὲ ποῖον τρόπο καθυστεροῦν τὸν ἄερα τους οἱ ἀφεντά-
δες μας.

Γιατὶ τί τὰ θέλεις; Τὶς λίγες μέρες ποὺ βγήκανε οἱ
φημερίδες μας δίχως πρακτικὰ τῆς Βουλῆς, κάπιο πλά-
κωμα βερὺ νιώσαμε πίνου στὴν ψυχὴ μας. Νᾶχει ἡ Τουρ-
κία Βουλῆ καὶ μεῖς νὰ μὴν ἔχουμε! Ἄν μποροῦσε νὰ μᾶς
βρεῖ μεγαλύτερο κακὸ ἀπὸ τοῦτο!

Ὅκαὶ τὸ «Δελτίον» τῆς Ἐφ. τῶν συζητήσεων τῆς Βου-
λῆς ποῦθαλε ἡ Κυβέρνησις καὶ τὸ μοῖραζε χάρισμα, οὔτε
γὰ μεῖς μποροῦσε νὰ μᾶς χρησιμεύει. Γιατὶ μέσα τὸ
ἀδρότατο τοῦ «Δελτίου» τόσο εὐγενικὰ καὶ τόσο γνωστικὰ
καὶ τόσο πατριωτικὰ φαινόντουσαν πῶς μιλοῦσαν ὅλ' οἱ
ἐθνικοὶ μας πατέρες, ποὺ ἀπορούσε καὶ ἔλεγε:

— Μὰ Ρωμαίικη Βουλῆ, εἶναι αὐτὴ ἡ Ἐγγλέζικη;
Γιατὶ, χωρὶς νὰν τὰ ξερομασσοῦμε, μόνο οἱ φημερίδες
μας τὰ καταφέρνουν νὰ μᾶς δίνουν τὴν ἀληθινὴν ζουγραφίαν
τῆς Ρωμαίικης Βουλῆς, τῆς Βουλῆς μας.

*

ΤΟ ΠΡΩΤΟ φιλολογικὸν περιοδικὸν μας, γραμμένο (ἐξὸν
ἀπὸ λιγοστές του σελίδες γιὰ τὴν ὥρα) σὲ καθάρια δημο-
τικὴ, μᾶς ἔρθε τοῦτες τὶς μέρες γιὰ μὴν ἀμαρτυρῶμεν προπο-
νιτικὸς ἀπ' τὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὁ τίτλος του «Σεράπιον»,
τὸ τυπικὸν τοῦ χαρτὶ θεοῦ καὶ τὰ περιεχόμενά του, πρω-
τότυπα καὶ μεταφρασμένα, ὅλα πέρα πέρα δικαίωτά. Τέ-
τιο περιοδικὸν δὲν τὸ χάρηκε ὡς τὴν ὥρα, ἡ πόλις μας, ἡ
ἐστία δὲ τῶν φῶτων, καὶ νὰ, ποῦ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔρχεται
νὰ μᾶς βάλει τὰ γυαλιά. Ἐκδόσεις του εἶναι παλιοὶ καὶ ἀ-
γαπημένοι συνεργάται τοῦ «Νουμά», παιδιὰ φωτισμένα καὶ
ἀληθινὰ προοδευτικὰ, ποὺ ἀποτραβήχθησαν ἀπὸ τὴν «Νεα
Ζωὴ» τῆς Ἀλεξάνδρειας, γιατί καὶ μέσα οἱ δασκάλοι ἀ-
κόμα σαλεύουν τὴν οὐρίαν τους.

«Παρατηρήσαμε, μᾶς γράφουν, ἀπὸ τὴ συνταξὴ τῆς

καὶ γι' ἀπάντησιν τοῦ στελέχους τοῦ «Σεράπιου», γιὰ νὰν
τοὺς δεῖξουμε πῶς ἐργάζονται ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν νὰ ἐ-
ξυπηρετήσουν ἀληθινὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν Τέχνην.

Βγαίνει μιὰ φορὰ τὸ μῆνα. ἡ συνδρομὴ του εἶναι ἐ-
λάχιστη γιὰ τὸ ἐξωτερικὸν (6 φρ. χρ. τὴν χρονιά. Πανώ-
γραμμα: [Revue «Seraïon»—Alexandrie Egypte] καὶ ἔ-
χουμε χρεὺς ὅλοι οἱ ἐργάται. τῆς Ἰδέας ἂν τὰ ὑποστηρί-
ξουμε γὰρ τὰ γρυσὰ οὐτὰ παιδιὰ.

Νά, καὶ τὰ περιεχόμενα τοῦ Ἀ' φυλλοῦ τοῦ Ἰαννου
Μάγνη, Σεράπιον (ποίημα). Ν. Νικολαΐδης, Ἰστορικὴ
μιάς ἀγάπης (διήγημα). Μ. Maeterlingk Ὁ θάνατος
τοῦ Τινταγκίλ (διήγημα). Τζέκη Σαρακηνὸς Ἰῶς τραγου-
δοῦσε ἕνα φάντασμα (ποίημα). Κ. Τσαγκαράδης, Ὁ
κρυμμένος ἐρωτὴς (διήγημα). Remy de Gourmont Τέ-
χνη καὶ Τυβέλλα (μελέτη). Παύλου Ζήγγα, Ἡ εὐχὴ
τῆς μάνας (διήγημα). Ruskin καὶ Leopardi Στιγμὲς.
Χρ. Ζαεβοῦ Στὸν ἵσκιον τῆς συνιδῆς (κριτικὴ). Ἐγὼ
καὶ μιὰ φωτοτυπία μὲν πρὸς τὴν «Κατωτέρα
μολύβη», σπουδὴ τοῦ ζωγράφου Ν. Κ. Νικολαΐδης.

ΤΟ ΑΣΤΡΙ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ

Πελοῦ ἀστρί, σὺν ἔργων τ' ἀπόσκια κάθε βράδυ,
Μυριάχιδο ἐπερλοῦσε τὴν κοιμισμένην Γῆν,
Καὶ σὴν πορείαν του φηρόνταν κάποια κρυφὰ παλάνια
Πρὸ ροδαλά καὶ ἀπ' τὴ μορφή Μαριάτικης Ἀνθῆς.

Τῶν Περσίδων οἱ ἀνεχνοὶ τεχνίτες τὸ εἶδαν πρῶτα
Καὶ τὸ κρυφοκαμάρωσαν ἐνὸς Ναοῦ οἱ ἐργάται.
Ἐμπνέονταν σὺν τὸ κοίταζαν ἐκεῖνοι ποὺ ἀγαδιάσαν
τὰ Παραμύθια τὰ παλιὰ καὶ τὴς Μαχαβαράτες.

Στὰ χρόνια τῆς Παλληκαρίας, σὺν τῇ παμπόλῃα χρόνῳ
Ἀργὸ καὶ ἀνάργα ἐπρόβαινε σὸ θῶλον τ' Ὀδρανῶν
Κ' ἐστάζε φῶς ἀθάνατο, καὶ ἔδινε φῶς παγκόσμιον
Στὰ μάτια τὰ θεοκράτεινα ἐνὸς Τυφλοῦ τρανῆ.

Στὴ νύχτα τὴν ἀπέραντη, ποὺ τελευτῶν δὲν εἶχε,
Στὸ κάθε πρῶτον ἐλάμψε κάποια μορφή καὶ χροῖμα
Λαμπύριζε ἀσπίδευτο καὶ ὁ Προμηθεύς—ὁ κόσμος—
Ἀπὸ τὸν ἄγριο βράχο τοῦ τὸ μῆλετι, βλέπει ἀκόμα.

Στὴ λήμνην του ἀντιφύγγιζαν τοῦ Μαλαθῶνα οἱ κύμποι,
Καὶ τὰ νερὰ ἐφωσφόρειζαν τοῦ Αἰγαίου τὰ γαλανά...
Οἱ ἀχτίδες του ἐκνεφροῦνταν ἀπ' αὐτὸν σὸ κοντάρι,
Ποὺ στὴν Ἀκρόπολιν φηλὸν κρατοῖτο ἡ Ἀθηνᾶ.

Στῶν Παναθήναιων ἔλαμπε τὴς ἑκατοντῆς ροδαδῆς,
Κι ὁ ἄστρος ὁ δικαιοκρίτης τὸ ἐθώριε ἀπὸ τὴν Πνύκα...
Κι ἔδινε πάντα καὶ ἔδινε τὸ ἀστὴρ τὸ μαγεμένο
Στὸν τραγικὸν τὴν δύναμιν σὸν ἐνὸς τῆς γλῶσσας.

Ὁ Πλάτωνας τὸ κοίταζε συχνὰ τὸ ἀστὴρ τῶν Μάγων
Κ' ἐκρυφορώταγε γι' αὐτὸ τὸ θεοῦ τοῦ λογισμοῦ...

ΣΚΗΝΗ IV.

(Νίκος μόνος).

— Τί ἔκχει, Κώστα;
ΚΩΣΤΑΣ. — Τίποτε. (Σιγὰ σιγὰ ἔρχονται μέσα
κουνεντιάζοντας).

ΣΚΗΝΗ V.

ΓΙΑΤΡΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ.

ΚΩΣΤΑΣ. Ὁπου καὶ ἂν πῆγα, ἀποτυχίκα.—
Καλημέρα, Νίκο.

ΝΙΚΟΣ. — Καλημέρα, Κώστα.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Καὶ τώρα;

ΚΩΣΤΑΣ. — Εἴρω ἐγώ;

ΓΙΑΤΡΟΣ. Μὰ δὲ σκέπτεσαι, παιδί μου, ὅτι
θᾶλλῃ σήμερα ὁ δικαστικὸς κλητὴρ καὶ θὰ σηκώσῃ
τὰ ἐπιπλά... μοῦ τὸ ἐδήλωσε παστρικά. Πῆγα νῦν
καὶ τὸν δεῖξέ μοι καὶ μοῦ εἶπε: «Τί νὰ σὲ κάμω;
Δὲν μπορῶ νὰ περιμένω πια. Τί θὰ πῇ αὐτό! Δὲν
εἶναι κατὰστασις αὐτὴ! Πρέπει νὰ τελειώσουμε.
Ἀναβολὴ σ' ἀναβολή. Ὅπως ἔχεις ἐσὺ τὰς ὑπο-
χρεώσεις σου, ἔχω καὶ ἐγὼ τὰς ἰδικὰς μου, καὶ ἂν
ἐγὼ δὲν εἰσπράξω ἐκεῖνα ποὺ μοῦ ἀρεῖλουν, θὰ μὲ

λῆξαι, δηλαδὴ πρὸ δεκαπεντε εἴκοσι ἡμερῶν, πῆρε
ἀπόφασιν ἐναντίον μου καὶ μάλιστα ἀπόγραφον ἐκτε-
λεστόν, καὶ δὲν ἐννοεῖ ν' ἀκούσῃ τίποτε. Θέλει νὰ
μοῦ κατασχῇ, λέγει, τὰ ἐπιπλά γιὰ νὰ μὲ ρεζι-
λέψῃ, γιατί, βλέπεις, ἔνας γιατρός ὀρεῖται νὰ εἶναι
συνεπῆς στὰς ὑποχρεώσεις του.

ΝΙΚΟΣ. — Βέβαια, καλὸς εἶναι αὐτὸς εἰ θεο-
ρίσει, ἀλλὰ δυστυχῶς στὰ χρόνια ποὺ ζοῦμε, δὲν
εἶναι εὐκολο πρᾶγμα.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Ἄκουσε, Νίκο! Μπορεῖς νὰ μοῦ
δανείσῃς 500 δρ.

ΝΙΚΟΣ. — Τί νὰ σοῦ πῶ, γιατρέ, ξέρεις ὅτι
ἂν εἶχα, οὔτε θὰ περίμενα νὰ μοῦ τὴς ζητήσῃς,
ἀλλὰ θὰ κύτταζα νὰ ξεπληρώσω καὶ τί; 1250.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Τί νὰ κάμω, Θεέ μου! Καὶ ποῦ
τοῦ ὑπεσχέθηκα, ὅτι ὠρισμένως σήμερα θὰ τὴν πλη-
ρώσω. Σὲ λίγο θάρη, καὶ ἂν δὲν πληρωθῇ θὰ ση-
κώσῃ τὰ ἐπιπλά. Γιὰ φαντάσου! Μ' ἔρχεται νὰ
τρελλαθῶ. (Χτυπᾷ τὸ κουνδοῦνι τῆς ἐξόπορας).
Ἄ!... (Τρέχει καὶ ἀνοίγει. Ἀπὸ μέσα ἀκούεται ὁ
παρακάτω διάλογος).

Μέσ' τὴν Ἀσία τὴν βάσβαρ φωνίζοντε τὸ δρόμο
Ποῦ θὰ περνοῦς ὁ Νικητὴς μὴ τὸν Πολιτισμό.

Πνέμα υπερκόσμιο—ὁ ὁμορφιὰ τραγὴ καὶ παναιώνια,
Ποῦ τῶν Ἀρχαίων ὁ Θεοσυρὸς κρατεῖ καὶ πάντα κραβεῖ...
Κ' ἐνδόθηκε ἀνίκητο καὶ ἀφάνταστο σὴν Πλάση
Ἀπ' τῆς Βηθλεεὲμ τὸ φτωχικὸ καὶ ἐρημικὸ καλῶν...

Πνέμα υπερκόσμιο, ἀθάνατο, τῶν Μάρων δορυφόρε,
Ποῦ φεγγαρίσιο ἐφώτισε τὸ αὐτὸ τρανὸ Βασίλειο
Ποῦ ὁ κόσμος ἐπροσκύνησεν... ὦ! πότε, πότε, ἀστὲρ μου,
Πότε καὶ πάλαι θύ φανῆς καὶ θύ σὲ ἰδοῦμε γῆλιο;

ΣΙΔΕΡΗΣ ΑΠΕΡΑΘΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

(1) Βάγνερ, ἐξόριστος ἀπὸ τὴν πατρίδα του στὰ 1848—εἶχε ἀναγκασθῇ σὲ κινήματα ἐπαναστατικὰ—ἦρε ἄσυχο στὸ σπῆτι ἐνὸς πλούσιου ἔμπορου τῆς Ζυρίχης, γερμανοῦ καὶ ἐκείνου. Ἰκεῖ ἀθήσε καμιά δεκαετία χρόνια, καὶ ἐκεῖ ἐγχαψὶ τὸ «Χρυσάφι τοῦ Ρήου», τὴ «Βαλκυρία» καὶ μέρος τοῦ «Σιγοφιδ». Μὰ ἐκεῖ τοῦ εἶχε ἡ μοῖρα του γραμμὴν νύκταπηση καὶ τὴ γυναῖκα τοῦ φίλου ποῦ τότε φιλοξενούσε. Γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε, ὕστερ' ἀπὸ δέκα χρόνια, νὰ τὸ ἀφήσῃ τὸ ἄσυλό του, καὶ νὰ φύγῃ, ἀπὸ φόβο μήπως ὁ ἐρωτὰς τὸν κάμῃ καὶ παραστρατήσῃ· ἔχουσε δημοσιευτὰ τὰ γραμμὰτα ποῦ ἔγραφε ὁ Βάγνερ σὴν ἀγαπημένην του. Ματίλδη Βέσεντουν τὸνομά της. Γράμματα γιομάτα πάθος καὶ λιριζμό. Τώρα τελευταῖα εἶδανε τὸ φῶς καὶ τὰ γράμματα τοῦ Βάγνερ πρὸς τὸν ἄντρα τῆς Ματίλδης. Γράμματα ἀπὸ τὴ Λόντρα ποῦ εἶχε ταξιδίψῃ ὁ Βάγνερ κατὰ τὰ 1856. Μέσα σ' αὐτὰ παρασταίνει τὴν ἀηδία ποῦ τοῦ προξενούσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ εἶτανε διευθυντὴς μιᾶς ὀρχήστρας· ἐπειτα τὴν ἀηδία ποῦ τοῦ γεννοῦσαν οἱ μέτριοι γύρο του μικροτεχνίτες, καὶ ὁ κόσμος ὁλόγυρά του ὁ ζιπασμένος καὶ ὁ σνοβιστὴς, ποῦ θεωροῦσε πατριωτικὸ χρέος νὰ μὴ γυρεύῃ ἀπὸ τὴ μουσικὴ καὶ νὰ μὴ χειροκροτῇ τιποτέ ἄλλο ἀπὸ δρακτορία. Ὁ Βάγνερ ἔκανε τότε περιοδεῖες καὶ εἶδνε κονσέρτα· τὰ ταξίδια τούτα τὰ εἶχε βαρεθῇ. Μὰ ἡ πρώτη του γυναῖκα δὲν ἤθελε νὰ τὰφίρῃ τὰ κονσέρτα του. Ἐπρεπε σῶναι καὶ καλὰ νὰ κερδίζῃ χρήματα ὁ ἄντρας της. Αὐτὸς

εἶταν ὁ προσωρισμός του. Γιὰ τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ ἄντρα της δὲν τὴν ἔμελε τὴν πρώτη γυναῖκα τοῦ Βάγνερ. Ὅμως τὸ ὄνειρό τοῦ Βάγνερ εἶτανε νὰ εὖρῃ κανένα γενναῖο δωρο πρίγγιπα γιὰ νὰ τοῦ πρᾶγματοποιήσῃ τὰ μεγάλα του ὄνειρα. Ὁ ἄντρας τῆς Ματίλδης φιλότιμα εἶχε προσφερθῇ νὰ βοηθήσῃ τὸ μεγάλο τεχνίτη. Μὰ τὴ δόξα μιᾶς τέτοιαις βοήθειας εἶτανε γραφτὸ νὰ τὴ χαρῇ ὁ Λουδοβίκος Β' τῆς Βαυαρίας, ὁ μουσικὸς καὶ ὠρεῖος βασιλεὺς, σὺν ἑνὶ ρήγας παρχμυθίου.

Ἡ βασανισμένη καὶ τρικυμισμένη ζωὴ τοῦ ποιητῆ τῆς «Λυτρωμένης; Ἰερουσαλὴμ» ἔδωκεν ἀρκετὴν ὕλη στὴ λογιτεχνία. Ὁ Τάσος, τὸ ἀκουσμένο ὄραμα τοῦ Γκαίτε, ἔργο κατωμένο, καθὼς λένε, ὄχι γιὰ τὸ θέατρο, ἀλλὰ γιὰ τὸ διαβασμὰ (φάνεται γὰρ κάποια δραματικὰ χριστουγεννιάτικα δείχνουσα τούτο τὸ πολὺ περίεργο γινώσκμα, νὰ εἶναι πρότυπα δραματικὰ καὶ μὰ νὰ μὴν τῆς κά νουν τῆς σκηνῆς!—κάτι τι ἀνόητο, κατὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη· ἀλλ' ἔς εἰναι.) Ὁ Τάσος λοιπὸν τοῦ Γκαίτε εἶναι τὸ ἔργο ποῦ ἔδωκε διαλεχτὴ δραματικὴ μορφή στὰ ποιήματα τοῦ δυστυχισμένου ποιητῆ· ἂν καὶ καλὰ καλὰ πίσω ἀπὸ τὸν Τάσσο βρίσκεται ὁ ἴδιος ὁ Γκαίτε, μὲ τὰ δικά του παθη. Τώρα ἕνας ἄλλος νέος ποιητὴς, γάλλος, ὁ Παῦλος Soucheon εἶδανε σ' ἕνα ἔργο του δραματικὸ ὁδῶμα βιογραφικὸν καθὼς τὸ εἶπε ὁ ποιητὴς καὶ δραματοκρίτης Regnier—τὴ ζωὴ καὶ τὰ ἀτυχήματα τοῦ Τάσσο. Ὁ Τάσος τοῦ Soucheon, πεντάπραχτος καὶ μὲ στίχους, παραστάθηκε σ' ἕνα νέο θέατρο τοῦ Παρισιῦ, ποῦ ὀνομάζεται «Ἡ τραγικὴ ἀναγέννηση». Ὁ ἥρωας πεθαίνει ἴσα ἴσα τὴ στιγμὴ ποῦ ἔρχονται νὰ τοῦ ἀναγγείλουν πὼς ἀποφασίστηκε νὰ τὸνε διαλαλήσουν καὶ νὰ τὸνε στεφανώσῃ τριδοξασμένο ποιητὴ στὸ Κκπιτώλιο, σὺν τὸν Περσέην. Τί χαμένος κόπος καὶ ἡ δόξα!

Ὁ ἀκουσμένος δραματικὸς ποιητὴς Χάουπτμαν, μὰ ὁ ποιητὴς τῆς «Βουλιαγμένης Καμπάνας» καὶ τῶν «Ἀνυφαντάδων» στέκεται μὲ τὸ ἕνα τοῦ πόδι στὸν πῶ ἀϊθέριο συμβολισμό καὶ μὲ τὸ ἄλλο τοῦ πόδι στὸν πῶ πρᾶγματος. Τὰ συμβολικὰ του ἔργα δὲν πιτυχαίνουνε στὰ γερμανικὰ θέατρα. Τόσο πολὺ ποῦ οἱ φίλοι του ἀρχίσανε νὰ ἀνισυχοῦν καὶ νὰ παρκαλοῦνε νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς

νὰ γυρίσῃ ὁ Χάουπτμαν ἀπὸ τὰ σύγγραφα καὶ νὰ ξανασκάρωσῃ ἔργα σὺν τοῖς «Ἀνυφαντάδων» καὶ σὺν τὸν «Ἀρχαῖα Ἐνσέλα». γιὰτὶ διψᾷ, φαίνεται, γιὰ χειροκροτήματα. Πολλοὶ πεῖσι οἱ φίλοι τοῦ Χάουπτμαν.

Κ**

ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ

Τῆς ρημάζει τὸ περιβόλι.

Συμμένη καθὼς εἶταν, κρατῶντ' τὴν ποδιά της στὰ χεῖρα, δὶο καὶ μαζὶ με τὰ πῶ ὁμορφότερα ἀγριολούλουδα, ποῦ σκίρπα ἰδῶ καὶ ἐκεῖ, στολίζαν τόσο ἁμάρφα τῆς γῆς τ' ἀνοιχτοπράσινο χορτάρινο ταπέτο.

Νισάφι στὴ δουλειά της ἔειλε.

Τὸ μικροκατωμένο προσωπάκι της, ποῦ τὸ περικυλούσαν δαχτυλιωτὰ καὶ μισοξέπλεγα χρυσόμαλλα, λές ἀπὸ ντροπὴ λές ἐπὶ ζήλει, ἀπόφευγε νὰ βλέπῃ τὸ γελαττὸ καὶ γαλήνιο πρόσωπο τοῦ γαλαζένιου θολωτοῦ.

Ὅλο μπροστὰ της κοίταζε· καὶ κάθε φορὰ ποῦ τὸ μενεξεδένιο χέρι της ἀντικρινότανε μὲ λουλούδι, ἔφανε, ἔτσι, χωρὶς νὰ θελῃ, ἕνα κρῶσι ἀναττίναγμα, νὰ φτερουγίσῃ ἀπὸ τ' ἀμύλητο ζωγραφιστό της στοματάκι.

Κάτι ψυθύρισε, ὅταν πέρα στὴν ἀκρὴ, κοντὰ στ' ὄρμάνι, ἐκεῖ δὲ πλάγια στὸ τρεχούμενο αὐλάκι, καὶ κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο φουντουκίζε, λύγισε τὰ γόνατά της καὶ ἐκάθισε.

Εἶταν κατακουρασμένη.

Ὅχι καὶ τόσο ἀπὸ τὸ σκύψιμο· αὐτὸ δὲν τὸ λογάριζε γιὰ τίποτα· κατὶ μαρὰ στὴν καρδιά της θὰ ἐφώλωζε· καὶ αὐτὸ τὴν πείραζε.

Ἀνύγει τὴν ποδιά της, ἀνακατώνει τὰ μυρωδάτα της λουλούδια καὶ ἀρχίζει μ' αὐτὰ νὰ πλέκῃ στεφάνι.

Μονολογοῦσε καὶ ἀπ' κάποια.

Τί ὁμορφα ποῦ τόπλεκε! Ὁξὶαν συνηθισμένη καὶ ἀπὸ ἄλλοτες. Εἶταν τεχνίτρια φῆνα.

Ματιές ὁλόγυρά της δὲν ἔριχνε.

Πάνω σ' αὐτὸ ὁλόκερη παραδόθηκε μ' ἀγάπη καὶ ἀφοσίωτη.

Χαρὰ στὸ τιμημένο κεφάλι ποῦ θὰ τὸ φοροῦσε. Μ' ὅλο τὸ δίκιο του περήφανος νὰ ὑψώνεται, γιὰτὶ δὲν εἶν' ἀγάπη αὐτὴ τῆς νιᾶς, εἶναι λατρεία!

κατάσχουν ἑμένα τὰ πράγματα μου καὶ μὰ τὸ Θεό, εἶπε, προτιμῶ νὰ πουλήσω τὰ δικά σου πράγματα, παρὰ νὰ μοῦ πουλήσουν τὰ δικά μου. Ὁ καθένας γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ ὁ Θεὸς γιὰ ὅλους...

Τί νὰ κάμω, βρε παιδιά, τί νὰ κάμω; ΝΙΚΟΣ.—Καλὰ ντέ, δὲν γλῆκε ὁ κόσμος, μὴν κάνης ἐτσι! Νά, ἐγὼ θὰ μείνω ἰδῶ καὶ θὰ προσπαθῶ νὰ διορθώσω τὰ πράγματα, ὅταν ἔλθῃ ὁ δικαστικὸς κλητῆρ.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Καλὰ ποῦ τὸ συλλογίστηκες. Στάσου νὰ ἰδῇς. Γιὰ δὲς ὅμως κακοτυχία. Τοῦ εἶχα ὄρεσι τὴ σημερινὴ μέρα γιὰ νὰ τὸν πλῆρωσω, διότι σήμερὰ θὰ εἶχα χρήματα, καὶ θὰ τοῦδῃδα τὰ μισα, ἄλλα, βλίπεις, καὶ ἰδῶ ἀκέρμη μὲ κυνηγῇ ἡ τύχη. Πρὸ πέντε ἡμερῶν ἦρθε ἕνας ἄρρωστος ξένος, ὁ ὅποιος ἔχει ἕνα σάκκαμ ἐδῶ στὸ λαιμὸ καὶ ἐπρόκειτο νὰ τοῦ κάμω ἐγγείρηση προχθές, ἀλλὰ κατὶ τοῦ συνέθηκε καὶ ἀνεβλήθη γιὰ σήμερ. Σκέφτικα πρὸς στιγμὴν νὰ τοῦ ζητήσω μερικὰ χρήματα, ἀλλὰ δὲν πῆγαινε βρ' ἀδελφε. Θὰ μ' ἐπαίρει γιὰ λωποδύτη. Ἄν λοιπὸν ἡ ἐγγείρηση γινότανε προχθές, χθές θὰ πληρωόμουν καὶ σήμερὰ θὰ ἔξοφλοῦσα. Ἀλλὰ ἀναποδῶ καὶ ἰδῶ ὥστε σὲ παρακαλῶ, ἄμα ἔλθῃ ὁ κλητῆρ κατάρρε τον ν' ἀνα-

βάλλῃ τὴν κατάσχεση γιὰ δυὸ τρεῖς μέρες.

ΝΙΚΟΣ.—Ἐνοια σου, ἔνοια σου, ἐμεῖς μὴ τὸν Κώστα τὰ καταρένουμε, καὶ ἐν ἀνάγκη διδουμε καὶ κανένα ταλλῆρο στὸ χέρι τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος καὶ τελεῶνε ἡ ὑπόθεσις. Γι' οὗτο βρ' ἀδελφε σκοτιζόσονται;

ΚΩΣΤΑΣ.—Σὺν τρελλὸς κάμνεις. Τί διάβολο, δὲν γλῆκε ὁ κόσμος. Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς μὰ κλωτσοὶ καὶ ὅζω ἀπὸ τὴν πόρτα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Εἶσαι παιδί ἀκόμη ὡς τόσο, παιδί. Εὐκόλα, βλέπω, τίς δίνεις τίς κλωτσοῖς.

ΚΩΣΤΑΣ.—Ἀμὲ τί θὰ ντραπῶ, νομίζεις; Ἀς ὀρίσῃ ὁ κύριος καὶ θὰ ἰδῇς.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἐλα ἀφῆσι τὰ αὐτὰ τώρα. Ἀ!.. Ἐστεῖλα καὶ τὸν Γιάννη μ' ἕνα γράμμα στοῦ Μανώλη, ἵσως ἐκεῖνος τοῦ δώσῃ χρήματα. Ἀλλὰ γιὰ ν' ἀργῇ ἐτσι ὁ Γιάννης, κακὸν σημεῖον.

ΚΩΣΤΑΣ.—Γιὰτὶ κακόν, ἀπεναντίας, ἐγὼ νομίζω ὅτι αὐτὸ ἀκριβὲς εἶναι καλὸν σημεῖον.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἐλα σῶπαίνε πεια. Δὲν κατὰλαβες ἀκόμη τὴ ζωὴ ἐσύ. Ἀ, βαρεθῆκα, πεια, Νίκο, βαρεθῆκα. Αὐτὲς οἱ ὑποχρεώσεις μ' ἔχουν φέρε σ' ἀπελπισία. Κάποτε θαυμάζω τὴν ἀντοχὴ μου.

ΝΙΚΟΣ.—Ὑπομονὴ χρειάζεται, γιὰτὶ, ὑπομονὴ. Ποιὸς δὲν ἔχει σήμερὰ τὰς ὑποχρεώσεις του. Μήπως ἐγὼ δὲν ἔχω; ἢ νομίζεις ὅτι ὅλοι ὅσους ἀπαντοῦμε κάθε μέρα στὸ δρόμο περνοῦνε τὴ ζωὴ τους μέσα στὴν εὐτυχία καὶ στὰ πλοῦτη. Ὅχι, φίλε μου, ὄχι, ὅλοι ἔχουν τὰ βράνα τους, ποῖος λίγο ποῖος πολὺ. Ἀλλὰ βλέπεις δὲν φαίνεται, διότι ὅλοι φοροῦνε ἀπὸ μιὰ μάσκα, τὴν κατὰ συνθήκην μάσκα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Βεβαίως ὅλοι ἔχουν τὰ βράνα τους, ἀλλὰ τὰ δικά μου δε πιστεύω νὰ τῆχουν καὶ πολλοί. Γιὰ σκέψου!.. Πόσες ψυχὲς εἶμαστε ἡ μητέρα, ἡ Λιλή, ὁ Κώστας, ὁ ὁποῖος μαλιστα πρέπει ἐπίσης νὰ σπουδάζῃ ἕνα τελεῖωσῃ ὁ Ἀνδρέας.

ΝΙΚΟΣ.—Ἀνάγκη εἶναι; Βλᾷ τον νὰ ἐργασθῇ. ΚΩΣΤΑΣ.—Καὶ νὰ κάμω τί; Ἐμπόριο;

Ἐχει παύσας νὰ μοῦ δώσῃς; ΓΙΑΤΡΟΣ.—Δὲν εἶναι ἐτσι, Νίκο, ἡ ἐπρεπε ἀπὸ μικρὸς νὰ γίνῃ τεχνίτης. ὅτε σήμερὰ νὰ εἶναι ἐκτελεστικὸς, ἢ μὴ ποῦ μπῆκε στὰ γράμματα πρὶν νὰ ἐξακολουθήσῃ γιὰ νὰ μαθῇ κάτι.

ΝΙΚΟΣ.—Ἀς μπῇ ὑπαλλήλος. ΓΙΑΤΡΟΣ.—Τί ξέρει; Ποιὸς θὰ τὸν πᾶρῃ;

— Πώς τρώμαζα!... Έτσι δειλά και σιγανά, άφηνε να προφέρουν τα χείλη της, όταν μετά το άκουσμα έλαφριάς περπατησιζ, είδε να ξεπροβάλλη άγνάντια της, μέσ' από τις ψηλόφτερες, ένα μικρό σκυλάκι. — Ποιός νά'ρχεται; !... Έποψιάστηκε πώς κάποιος θα περνούσε και σκιασμένη άρχισε να συμμαζεύεται. Της φαίνονταν τάπλοϊκό και ξενοιασμένο καθησίδ της άπρεπο και δ.ορθώονταν.

— Μπα, έδω κ' έσύ; Καλησπέρα, Βιολέττα.

— Καλώς την Εύτυχία. Από πού έρχεσαι μονάχη τέτοια ώρα;

— Από το παρακάτω περιδόλι. Έ καλὰ δὲ καί' σὺ τώρ. Ερώτηση εἶπεν αὐτὴ ποῦκαμες, σάμπως νά'ταν ἡ ἀφεντιά σου μὲ καθαλλιέρο!.. Νά, ὅλοι ἀπὸ τὸ σπῖτι πῆγαν στὴν ἀγρυπνιά. Ἐγὼ προφασίστηκα πὼς δὲ λιανομπορούσα κ' εἶμαι.

— Καί τώρα βγήκες νὰ πάρης τὸν ἀέρα σου...

— Οὐφ καί σὺ... κάνεις πὼς δὲν καταλαβαί νεις. Σὰ νὰ μὴ βρίσκεσαι ἐδῶ γιὰ τὴν ἴδια δουλειά. Πετάρχηκα μὲ βόλτα νὰ κόψω κάμποσα λουλούδια. Γιὰ ἰδέ τε... Κι' ἔνοιζε τὴν ποδιά της δὲ σ' ἀρέσουν;

— Ἀ τί ἄμορφα ἴσται! Βρήκες καὶ πασκαλούδες ἐσύ.

— Ναί· θὰ κάμω μ' αὐτὲς ἕνα καλὸ μπουκέτο.

— Λαμπρά· καὶ θὰ στολίσῃς τὴ σάλα σου.

— Ὅχι δὲ κ' ἐσύ, παιγνίδια μοῦ θέλεις. Θὰ τὰ προσφέρω στὸν Κωστάκη μου, πού ποῦλεγα μὲ μέρκ, θυμάσαι, γιορτάζει αὐριο. Μοῦ κάνεις κ' ἐσύ τὴν ὁσία Μαρία. Ἐνοια σου, μ' ὅλο πού θέλεις νὰ μοῦ τὸ κρατήσης μυστικὸ, τὸ κατάλαβες. Πὼς συνέπες νά'χη κ' ὁ δικός σου τὸ ἴδιο ὄνομα! Κι' κουνήθηκε νὰ φύγῃ.

— Θὰ φύγῃς; Δὲν κάθεται λίγο νὰ μὲ συντροφέψῃς;

— Ὅχι, καημένη· θὰ πηγαίνω. Κοντεύει νὰ τελειώσῃ ἡ ἀγρυπνιά καὶ πρέπει νά'μαι σπῖτι. Δὲ θέλω νὰ καταλάβῃ κανεὶς πὼς βγήκα ἐξω.

— Καλὰ, δὲ σὲ βιάζω, ὅπως θέλεις.

— Καληνύχτα καὶ καλὰ νὰ περάσῃς αὐριο...

— Στὸ καλὸ!... εἶπε, καὶ ἀναστεινάξε.

*

Τὰ μάτια της γεμίσαν ἀπὸ δάκρυα. Σταμάτησε γιὰ λίγο κ' ἡ ἀναπνοή της καὶ τίποτε δὲν

τίποτε δὲν ἔμαθε στὸ γυμνάσιο. Διότι δυστυχῶς σήμερ, ὅσοι βγαίνουν ἀπ' τὰ γυμνάσια γιὰ τίποτε δὲν εἶναι ἱκανοί. Καὶ ἂν, ἄλλως τε, παραδεχθῶμε πρὸς στιγμὴν, ὅτι μπῆκε ὑπάλληλος, μ' αὐτὰ πού ξέρει καὶ χωρὶς καμιά ξένη γλώσσα, ἐφ' ἔρου ζωῆς θὰ φυτοζωῇ καὶ θὰ μετανοῇ πού δὲν ἔγινε λουῖ στρος. Ρίξε μὲ μὰτιὰ στὰ μέρη πού μπορεῖ νὰ προσληφθῇ ὑπάλληλος καὶ θὰ ἰδῇ, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη τὸν πάρουν πουθενά κ' αὐτὸ μεγάλο ρουσφέτι θῇναι. Ὅπου κ' ἂν πᾶς σου λένε: «Ἐχεις μπάμπια στὴν Κορώνη»;

ΝΙΚΟΣ. — Ἀ! Τέτοια εἶναι, βλέπεις, τὰ σημερνὰ τὰ χρόνια. Ἐχεις δὲν ἔχεις μπάμπια στὴν Κορώνη, πρέπει νὰ πολεμήσῃς καὶ νὰ ἔχῃς ὑπομονή.

ΚΩΣΤΑΣ. — Ὑπομονή, ὑπομονή!... Ἀνοησίες. Νὰ γίνῃς δηλαδὴ ὑπηρέτης τοῦ πρώτου τυχόντος ξυλοσχίστη πού ξέρει καὶ γλύφει τὰ πόδια τῶν ἰσχυρῶν.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Φθάνει ἐπὶ τέλους, Κώστα!... (Χτυπᾷ τὸ κουδούνι. Τρέχει ὁ Κώστας ν' ἀνοίξῃ. Μπαίνει ὁ κ. Κρυδέος, βοηθὸς τοῦ Γιατροῦ).

(Στὸ ἄλλο φύλλο τελειώνει)

ξεχώριζε μπροστὰ της κείνη τὴν ὥρα. Οὔτε καὶ πού βρισκότανε ἐγνώριζε. Ξέχασε τὸ κάθε τι, καὶ τὸ μιτοπλεγμένο της στεφάνι, ἀνυπεράσπιστο τῆς ξέφυγεν ἀπὸ τὰ χίρια της τ' ἀναίσθητα.

Παραλαλοῦσε πρὸς κάτι ἀόρατο, πού μόνο αὐτὴ ἔβλεπε. Πότε ξεσποῦσε σὲ γέλια νευρικά καὶ ἀτίλειωτα καὶ πότε ξεστόμιζε λόγια ἀσυνάρτητα γεμάτα πίκρα καὶ παράπονο.

Ἀγωνία σκληρὴ τὴ σφιχταγκάλιαζε.

Ἡ ἡτέρα ξεψύχισε. Θρονιάστηκε ἡ νύχτα στὸ βασιλεῖο της, μ' αὐτὴ τίποτα!.. δὲν τὸ κουνούσεν ἀπ' ἐκεῖ. Τὴν εἶχε σκλαβώσῃ ἡ ὀπτασία της!

*

Τὸ πρῶτο σήμαντρο χτύπησε στὸν Ἅγιο Κωσταντῖνο. Ἀκούστηκε καὶ τὸ δεύτερο, καὶ ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ κατεβαίνει ντυμένος στὰ γιορτερά του.

Ὅλα τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ ποῦταν γιὰ προῦδα, μποζάραν ἀπὸ τ' ἀκαφάσιωτα στασίδια τους. Περίμεναν δὲ αὐτὸ τὸ πανηγύρι πὼς καὶ πὼς. Μόνο ἡ Βιολέττα τῆς Λενῶς δὲ φάνηκε. Οὔτε κ' ἡ μάνα της. Καὶ κάθε μὲ ἀποφορετικὰ τὸ σχολίαζε. Ἡ μιά: δὲ θῆκε φόρεμα τῆς προκοπῆς καὶ ντρέπεται νάρθῃ. Ἡ ἄλλη: Θὰ νὰ τοιμάζῃ τὸ σπῖτι γιὰ νὰ τ' ἀνοίξῃ σήμερ. Ἄλλη: ἡ ὑπναροῦ θάρρησε νὰ ξυπνήσῃ. Καὶ κάμποσες ὑπόδεσαν πὼς θά'ταν ἄρρωστη. Μόνο ἡ Εὐτυχία νόμιζε πὼς ἤξερε τὸ μυστικὸ καὶ χαμογελοῦσε.

— Τὴν κατεργάσα, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ της, δὲν ξεκολλᾷ ἀπὸ κοντὰ του. Οὔτε στὴν ἐκκλησιὰ δὲν ἦρθε.

*

Τ' ἅγιο Εὐαγγέλιο εἶχε ἀπὸ ὥρα διαδαστῇ. Τὸ τελευταῖο σήμαντρο χτυποῦσε, κ' ἡ δύστυχη Βιολέττα ἐβγαίνει ἀπ' τὸ νεκροταφεῖο!...

Τὰ μαλλιά της ὅλως διόλου ξέπλεγα πέφταν στοὺς ὤμους της. Τὰ ρούχα της τὰ ἴδια πού φοροῦσε καὶ τὴν παραμονή. Χωματισμένα καὶ καταλασπωμένα στὰ γόνατά της. Ὀμπρὸς της κοίταζε καὶ προχωροῦσε. Μὲ στενοχώρια φαίνονταν νὰ τὴ σφάζῃ. Ἐβριχνε τὴ ματιά της πότε πότε ψηλά στὸν ἥλιο καὶ δάσενε τὸ βῆμα της. Μὰ μ' ὅλη της τὴ βιά καὶ τὸ καρδιοτάραγμά της, δὲν πρόφτασε νὰ διαβῇ ἀπαρατήρητὸ τὸ δρόμο τὸ μακρὸ ποῦθγαίνε στὸ σπῖτι της.

Ἡ ἐκκλησιὰ εἶχε ἀπολύσει κ' ὁ κόσμος ἄρχισε τίς βίζιτες.

Νά καὶ σὲ λίγο συναπαντᾷ τὴν Εὐτυχία!..

— Καλὲ Βιολέττα, τί ἔπαθες; Τί χάλια εἶν' αὐτὰ; Μαζὺ του ἔσουν ὡς τώρα;

— Ναί...μαζὺ του!..

— Νὰ ἰδῇς πού καὶ κάθε μὲ ἔλεγε τὰ δικά της. Μὰ καμμιανῆς δὲν πέρασε στὸ νοῦ ἡ ἀλήθεια! Ἐγὼ πρῶτ' πρῶτ' κατάρθωσα ν' ἀνταμώσω τὸν Κωστάκη μου καὶ νὰ τοῦ δώσω τὸ μπουκέτο, πού ξέρεις... Γιὰ δὲς κ' ἐκεῖνος τί μούδωκε... ἕνα δαχτυλίδι μὲ τὸνομά του, νὰν τότε θυμοῦμαι, λέει... Τί σὲ φίλεψε σένα ὁ δικός σου;

— Μ' ἐφίλεψε κ' ἐμένα καί!

Καὶ πρόφτασε μ' ἕνα μαντύλι νὰ μαζέψῃ τὰ δάκρυα της, τὸ μόνο δῶρο πού τῆς φίλεψε!...

ΠΗΛΙΟΣ ΖΑΓΡΑΣ

Assiat 5 - 12 - 08.

Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Δυὸ διαλεχτὰ βιβλία βγήκανε τοῦτες τὲς μέρες: τὰ «Παρουμένα»—κινεώρικ ποιήματα τοῦ Μαλακάτη καὶ «Τὸ Χειδένι»—δράμα τρίπρακτο τοῦ Παύλου Νιρβίνα. Καὶ γιὰ τὰ δυὸ θὰ γίνῃ ἀργότερα πλατὺ κουβέντα στὸ «Νουμά», καθὼς τὰ εἴζουμε.

— Στὸ «Διεθνὲς βδομαδιακὸ ἐπιστημονικόν, καλλιτεχνικὸ καὶ τεχνικὸ περιοδικόν» τοῦ Βερολίνου, δημοσίευσεν τελευταία ὁ καθηγητὴς κ. Κρουμπάχερ μὲ μελέτη τοῦ μὲ τὸν τίτλο ὁ «Νέος θεσμοκρατὴς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας».

— Στὴ μελέτη τοῦ αὐτοῦ, ὁ σοφὸς Βυζαντινολόγος λείπει πλατὺ τὴ γνώμη τοῦ γιὰ τὸ Λεξικὸν πού λογιεῖται νὰ ἐκδόσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις στὰ 1921. Ὁ συνεργάτης μας κ. Alex. Steinmetz εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ κάμῃ περίληψιν τῆς μελέτης τοῦ κ. Κρουμπάχερ καὶ τὴν περίληψιν αὐτὴν θὰ τὴν τυπώσουμε στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς.

— Τοῦ Μαυρουδῆ τὰ «Μικρὰ τραγούδια» πουλοῦνται καὶ στὸ γραφεῖο μὰς 2 δραχμαίς.

— Πολὺ ἄμορφα, μὲ χάρι καὶ μὲ δροσιὰ γραμμένα, τ' «Ἀπομεινάρια» τοῦ φίλου Δ. Γρ. Καμπουρογλοῦ στὰ τελευταία «Παναθηναῖα». Ὁ Καμπουρογλὸς μὰς δηγίεται σ' αὐτὰ σελίδας ἀπὸ τὴν περασμένην τοῦ ζωῆ καὶ ὁ Κ. πάντα δηγίεται μὲ χάρι.

— Νά, κ' ἕνα ἄρχαιο τραγούδι, «Εἰς φίλην», ξαναζωντανεμένο ἀπὸ τὸν κ. Σίμο Μενάρδο.

Χαρούμενο λαμποκοπᾷ καὶ λείπει μου τὸ κρουτάλλι πὼς στὸ γλυκὲ τὸ στόμα της τὸ ἀγγίζει ἡ Χρυσούγῃ. Χαρά του! Αἱ, τὰ χείλη μου στὰ χείλη της ἔββαλῃ καὶ μονορούφι τὴν ψυχὴν, ὅτῃ μοῦ μένει, ἄς πῇ!

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Α. Πουλ. Τὸ λάδι, καθὼς καὶ τὴ συντροφῇ. Εἰς γιορτὰ τῶν δημοσίων καὶ τὰ δυὸ ἄρθρα.—κ. Β. Ἀπ. Στὸ Λάδι τὴ συντροφῇ τοῦ 909 κ' εὐχριστοῦμε.—κ. Α. Υ. Στὴ Ρώμη. Ἡ συντροφῇ πλερώνεται μπροστὰ. Ὡστόσο σὲ τὸ στέλιον τὸ φύλλο.—κ. Θ. Κατ. στὴ Πόλιν. Ὁμορφα, πολὺ ἄμορφα καὶ τὰ δυὸ καὶ γιὰ σου. Θὰ σοῦ γράψωμε.

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο (δρόμος Ζήνωνος 2) πουλοῦνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τ' ἕνα καὶ 1,25 φρ. γρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, ἀκόλουθα βιβλία τοῦ ΨΥΧΑΡΙ «Τὸν εἶρος τοῦ Γιαννίρη» — τοῦ ΠΑΛΛΗ «Ἡλῖος καὶ Φεγγάρι» — τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μας ἀντιγέννησις» — τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης», «Μαζώχτρα καὶ Βρουκόλας» καὶ «Νησιώτικες Ἱστορίες» — τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ «Οἱ σκιὲς μου» — τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τὸ Ἀνεχτίμητος» (δράμα) — τοῦ ΠΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατριδία» — τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ Κινεώρικα» — τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιά» — τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανοὶ καὶ πεθαιμένοι» καὶ «Ὁ Ἀσώτος» (δράματα) — τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Ἀφῆρη καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερῆς) — τοῦ ΕΥΡΥΠΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περγανίτης) — τοῦ ΣΟΦΟΚΛΗ «ὁ Αἴας» (μεταφρ. Ζήνιμου Σίδερν).

Ἡ ΙΑΙΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη δρ. 2 καὶ φρ. γρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ ΑΘΡΩΜΙΝΟΣ ΜΥΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξάντρας Παπαμόσκου, χρυσδεμένος, δρ. 1 1/2 καὶ φρ. γρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.

Τοῦ ΙΔΑ «Μικτῶν καὶ ἡρώων εἰμα» δρ. 2.

Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΙΤΗ Πλουτολογία (δρ. 1) — Κριτικὴ τοῦ ἄλλου λογισμοῦ τοῦ Κάντ (δρ. 1) — Τὸ δακτυλογρ. ζήτημα στὴν Ἀγγλίαν (δρ. 50).

Τοῦ Σ. ΣΚΥΠΗ «Ἡ μεγάλη ἀδρα» δρ. 2.

Τοῦ ΑΕΑΝΤΡΟΥ Κ. ΠΑΛΑΜΑ τὰ «Πρῶτα τραγούδια» δρ. 1.

Τοῦ ΕΡΜΟΝΑ «τῆς Ζωῆς» δρ. 1.

Τοῦ ΒΑ. ΓΙΑΝΙΔΗ «Γλώσσα καὶ Ζωή» δρ. 2.

Τῆς κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ σαλονιοῦ» δρ. 1.

Τοῦ ΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ «Τὸ Μπαμπάκι» δρ. 1.

Τοῦ ΨΥΧΑΡΙ ὅλα τὰ ἔργα ἀπὸ δρ. 4 ὁ τόμος.

Τοῦ Γ. ΣΚΑΗΡΟΥ «Τὸ κοινωνικὸν μὰς ζήτημα» δ. 0,50. ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ τοῦ Βλάμη λεπ. 0,50.